

Fletë e shoqatës së nxënësve të Medresesë së Mesme »Alauddin« — Prishtinë

BOTUES:

Shoqata e nxënësve të Medresës
së Mesme »Alauddin« —
Prishtinë

KRYEREDAKTOR — REDAKTOR PËRGJEGJËS:

Ekrem Avdiu

KËSHILLI REDAKTUES:

Musa Vila, Nuri Berisha,
Selatin Shala, Sherifali Musliu,
Naim Skenderi,
Mehmedali Egriu

REDAKTOR TEKNIK

Ismajl Murataj

FLETA DELË SIPAS MUNDËSISË

ADRESA:

Këshilli redaktues i »NUR-it« —
fah. post. 89 — 38000 Prishtinë,
tel. 038/32—472 dhe 32—473

Është lejuar botimi i fletës
»Nur-ul-Kuran« me vendimin e
Sekretariatit për informata të
Kuvendit të KSA të Kosovës dhe
Këshillit ekzekutiv, nr. 01.-650-64
të datës 18. 03. 1975 në
Prishtinë.

Dorëshkrimet dhe fotot nuk
kthehen.

SHTYPI: OP për veprimtarinë
grafike »PROGRES — Svetozar
Gjorgjeviq« — Mitrovicë e Titos

20.3.1985

VA

FJALA E REDAKTORIT

Duke qenë të vetëdijshëm se roli i (thirrjes) da'vetit në përhapjen e mësimave islame është shumë i madh, kemi bërë përpjekje që edhe ne nxënësit e medresesë të i kontribuojmë një iniciative të tillë dhe me anën e fletës sonë »NUR«, sado pak të ndikojmë që masa e gjerë muslimane të shuajnë etjen për të mësuar fenë e All-llahut. Sigurisht se përgatitja, jonë profesionale në këtë drejtim është në formim e sipër, megjithatë, brenda mundësive jemi përpjekur që »NUR«-i të jetë i afërt për çdo musliman që jeton në vendin tonë apo jashtë e sidomos për rininë muslimane.

Jemi përpjekur për atë që ky numër të jetë sa më i pasur dhe më i begatshëm me artikuj të ndryshëm, tema aktuale si dhe informata nga medresja dhe jasht saj.

Në të kaluarën e »NUR«-it, nuk kemi pasur rast që gjatë një viti të nxirren në dritë dhe të i prezentohen masës më shumë se nga një numër, apo, mjerisht duhet të pranojmë se shpeshherë nuk ka dalur fare gjatë një viti. Kjo nuk do të thotë se nuk ka pasur kuadro apo iniciativë, por kushtet e kanë imponuar një gjë të tillë.

Përkundër kësaj, sot ekzistojnë kushte më të mira e gjithashtu nuk mungon edhe aktiviteti i nxënësve si dhe iniciativa e këshillit edukativo-arsimor të Medresesë. Ky numër i »NUR«-it do të jetë më i pasur edhe me disa rubrika të reja si ajo informative, për të rinjtë etj. Gjithashtu jemi përpjekur që revistës të i japim një fizionomi të re, si në përmbajtjen ashtu edhe në radhitjen e punimeve.

Shpresojmë se në të ardhmen, me ndihmën e All-llahut, »NUR«-i do të jetë më i pasur dhe më i përsosur, për çka presim ndihmë edhe nga lexuesit tonë të nderuar, vërejtjet e të cilëve do të jenë të mirëseardhura dhe lehtësim për redaksinë e »NUR«-it në përgaditjen e numrave të ardhshëm.

VES-SELAMU ALEJKUM!

EKREM AVDIU

Drita e Kur'anit

Aftësia mendore (logjika) është ajo e cila, njeriun e bëri të dallohet nga gjallesat tjera, në të gjitha aktivitetet jetësore. Mirëpo, përsosmërinë e tij, njeriu nuk mundi ta arrijë vetëm në bazë të mendjes sepse nëse kësaj nuk ia bashkangjesim edhe shpalljen nga All-llahu, njeriu do të jetë i humbur në pikëpamje ideologjike.

Pra, All-llahu, pasi e krijoi njeriun ia krijoi të gjitha elementet e nevojshme jetësore për jetën në këtë botë, ia ndriqoi edhe rrugën e shpëtimit për botën tjetër — i shpalli fenë Islame. Prej se e krijoi njeriun, All-llahu vazhdimisht ka dërguar pejgamberë me shpallje dedikuar njerëzimit, ndërsa për herë të fundit iu drejtua njerëzimit me shpallje para 14 shekujsh. Ai për këtë mision zgjodhi Muhammedin, nga populli arab dhe i dha vullë shpalljes së Islamizmit. Si ligj univerzal të Vetin shpalli Kur'anin për të cilin do të bëjmë fjalë më gjerësisht.

Kur'ani është të folurit e mrekullishëm të All-llahut, i është shpallur të dërguarit të Tij — Muhammedit, është i shkruar-përmbledhur në një koleksion të ashtuquajtur *mus-haf*, është përcjellur deri tek ne në mënyrën më të saktë (tevaturen) dhe me leximin e tij shprehim adhurimet tona ndaj All-llahut (ibadet). Është i dedikuar për tërë njerëzimin pa marrë parasysh ngjyrën, kombin apo vendbanimin dhe për tërë kohën derisa të ekzistojë kjo botë. Në të përfshihen dispozitat, urdhërat, pëlqimet, ndalimet, vërejtjet dhe qortimet e All-llahut. Në të rrëfohen ngjarje nga e kaluara, tregohet për popujt e mëparshëm si dhe përshkruhen disa gjëra për të ardhmen siqë janë: kataklizma (kijameti), ringjallja, xhenneti, xhehennemi etj.

»Një libër ta kemi zbritur (Kur'anin) ty (Muhammed) që të i nxjerrësh njerëzit nga errësirat në dritë, me lejen e Zotit të tyre, në rrugën e të Plotëfuqishmit, të Falënderueshmit«. (14:1)

All-llahu i shpalli Muhammedit Kur'anin me ndërmjetësimin e melekut të shpalljes, me qëllim që njerëzimit të u bëjë të ditur se rruga të cilën ata e ndjekin (politeizmi) është rrugë e të humburve së cilës i paraprijnë mësimet e errëta të djallit të mallkuar dhe se rruga e cila duhet ndjekur është rruga e shpëtimit të cilën e trason Muhammedi sipas instruksioneve të Kur'anit — feja Islame. Dhe i thuhet Muhammedit a. s. në ajetin e cituar më lartë »që të i nxjerrish njerëzit nga errësira në dritë« d.m.th., të i ftojë njerëzit në besimin në një Zot i cili krijoi çdo gjë dhe i cili besim ndriçon zemrën e njeriut dhe të largohen nga besimet e kota në shumë zotëra prej të cilëve nuk kanë të mira as të këqia e ky besim errëson zemrën e njeriut.

Qëllimi i zbritjes së Kur'anit nuk qëndron në atë se All-llahu pati nevojë për një gjë të tillë por këtë e bëri nga mëshira e Tij:

»Ti nuk ke shpresuar se do të të dërgohet ty libri (Kur'ani), por kjo është bërë vetëm nga mëshira e Zotit tënd«. (28:86)

Sepse:

»Nëse nuk besoni ju dhe të gjithë ata që janë në tokë (e keni për vete) se Perëndia është i pasur dhe plot lavdi (nuk ka nevojë për falënderimin tuaj)«. (14:8)

Prej kësaj kuptohet se Muhammedi para profetësisë nuk e ka ditur se All-llahu do ta zgjedhi atë nga mesi i popullit të tij për ta bartur këtë emanet të rëndë edhe pse për ardhjen e një pejgamberi pas Isait kanë lajmëruar edhe librat tjera të shpallura nga All-llahu para Kur'anit mirëpo, zgjedhja e Mu-

hammedit për pejgamber si dhe vet shpallja e Kur'anit janë bërë nga mëshira e gjerë e All-llahut për botërat:

»Dhe nuk të kemi dërguar ty (Muhammed) vetëm nga mëshira për botërat«. (21:107)

Kur'ani është të folur, burim i të cilit është All-llahu, prandaj e gjithë ajo që është në Kur'an janë vetëm fjalë të All-llahut. Shpallja e tij ka zgjatur afër 23 vjetë e gjatë kësaj periudhe zbriste pjesë-pjesë, varësisht sipas nevojës — shkakut të zbritjes. Ai shpalllej në tri mënyra:

— mënyra e inspirimit;

— të folurit e drejtpërdrejtë të All-llahut dhe

— nëpërmjet melekut të shpalljes — Xhibrilit.

Forma e parë — inspirimi — zakonisht bëhej duke qenë Muhammedi i zgjuar apo në gjumë dhe All-llahu i shpallte në zemrën e tij atë që dëshironte e Muhammedi e mbante në mend në mënyrë origjinale ashtu sikur që i ishte shpallur. Sipas një hadithi që e transmeton Aisheja kjo ishte mënyra më e vështirë e Muhammedit për pranimin e shpalljes — (në formë të tingujve të zilës).

Forma e dytë — të folurit e drejtpërdrejtë të All-llahut — është bërë kur All-llahu i ka folur të dërguarit — Muhammedit në mënyrë direkte, pa ndërmjetësimin e melekut (pas perdes). Në këtë mënyrë Muhammedi i dëgjonte fjalët e All-llahut me tërë qenien e tij. Kështu i foli natën e Mi'raxhit kur Muhammedi udhëtoi përmbi qiej.

Forma e tretë — nëpërmjet melekut. Në këtë mënyrë është shpallur pjesa më e madhe e ajeteve të Kur'anit. Kjo bëhej kur melek i shpalljes — Xhibrili pranonte nga All-llahu ajetet që duhej të i shpalleshin Muhammedit dhe i zbriste atij pjesët e caktuara të Kur'anit. Edhe shpallja me ndërmjetësimin e melekut bëhej në dy mënyra: kur Xhibrili i paraqitej Muhammedit në formën e vet fluore dhe kur personifikohet në formën e njeriut, e këtë e bënte me lejen e All-llahut në formën e shokut të Muhammedit — Dihjetul-Kelbijj:

»Thuaj: e ka sjellur atë (Kur'anin) shpirti i pastër (Xhibrili) nga Zoti yt me të vërtetën, për të i forcuar ata të cilët besojnë — udhërrëfim dhe përgëzim për muslimanët«. (16:102)

Shpallja e Kur'anit ndikonte shumë në forcimin e besimitarëve në qëndrimin e tyre të paluhatshëm që kishin ndaj fesë Islame dhe i udhëzonte ata se si të gjenden në situata të ndryshme duke i përgëzuar për shpërblimin që ka përgaditur All-llahu për ata që besojnë dhe qëndrojnë të paluhatshëm në atë besim.

»Dhe Ne zbresim prej Kur'anit atë që është ilaq dhe mëshirë për besimtarët; e mohuesve ai vetëm ua shton humbjen«. (17:82)

D.m.th. All-llahu i zbriste Muhammedit pjesë prej Kur'anit që të u sqarojë besimtarëve gjëra të ndryshme ngase Kur'ani është sqarim prej mosbesimit, politeizmit dhe hipokrizisë dhe është mëshirë nga All-llahu sepse i ruan besimtarët nga gabimet, të cilat shpiejnë kah humbja. E pas zbritjes së çdo pjesë të Kur'anit, pabesimtarëve, politeistëve dhe hipokritëve vetëm u shtohet zilia duke parë se Islamizmi po triumfon dhe ata zhyteshin edhe më tepër në humbje.

Për besimtarët e vërtetë Kur'ani duhet të jetë ligj i caktuar nga ana e All-llahut i cili duhet të u shërbejë si udhërrëfim në këtë jetë dhe përgëzim për shpërblimet e botës tjetër të cilat All-llahu i ka përgaditur për ata që u përmbahen mësimet të Kur'anit.

VËREJTJE: në ato vende ku është shënuar emri All-llah duhet të lexohet »xhel-le xhelaluhu« apo »xhel-le she'nuhu« dhe aty ku është shënuar emri Muhammed duhet të lexohet »alejhisselam«.

Ekrem Avdiu

Shpallja e ajeteve të para nga All-llahu xh. sh.

Zbritja e Kur'anit (shpallja e ajeteve të para të tij) filloi në natën e Kadrit të muajit Ramazan të vitit 610 ose më saktë më 1. shkurt 610. Kjo natë ka rëndësi të madhe për botën Islame dhe muslimanët e mbarë botës e festojnë si natë të madhe.

Ajetet e para, Muhamedit a. s. iu shpallën në këtë natë në shpellën e quajtur «HIRA», ku ai vetmohej për të mos parë të ligat e popullit të tij, të cilët adhuronin idhujt e ndryshëm që i ndërtonin vet e pastaj i merrnin për zotëra. Muhammedi a. s. duke parë popullin e vet në një gjendje të tillë, i vinte shumë keq dhe e dinte fare mirë se ata ishin në rrugë të gabuar, andaj vetmohej në shpellë dhe qëndronte aty me netë të tëra duke menduar në ekzistimin e Krijuesit të botërave.

Edhe para shpalljes, ai e dinte fare mirë se kjo botë nuk ekziston nga vetvetiu, por doemos duhet ta ketë Krijuesin e vet. Pasi e kaloi një kohë bukur të gjatë në një gjendje të tillë, atij iu paraqit në shpellë meleku i shpalljes, Xhibrili a. s. dhe e njoftoi se All-llahu e ka zgjedhur për pejgamber të Vetin dhe se ky duhet të kryejë emanetin që ia besoi All-llahu i Madhëruar. Gjithashtu u informua nga Xhibrili se popullit të vet dhe mbarë njerëzimit

duhet të ua tregojë rrugën e shpëtimit në të dy botërat. Me këtë rast iu shpallën ajetet:

«Lexo në emër të Zotit tënd i cili krijoi. Krijoi njeriun prej një cope të gjakut të trashur. Lexo dhe Zoti yt është më fisniku, i cili mësoi se si të përdoret lapsi. I mësoi njeriut çka nuk kishte ditur». (96:1-5).

Pas kësaj ngjarjeje u shënuan një epokë e re në historinë e njerëzimit. Njeriu që deri atëherë adhuronte idhujt të ndryshëm prej druri e guri, në fillim u çudit kur Muhammedi a. s. filloi thirrjen e tij për besim në një Zot të vetëm. Atyre, kjo gjë u dukej e çuditshme dhe e shpikur nga vet Muhammedi a. s. ngase më parë nuk kishin dëgjuar për një gjë të tillë. Mirëpo, dita-ditës, Islamizmin filluan ta pranojnë individë të rinjë dhe kështu manifestohen sukseset e para të Muhammedit a. s. në përhapjen e Islamizmit. Ndër të parët që pranuan Islamizmin është bashkëshortja e Muhammedit a. s. Hadixheja, shoku i tij Ebu Bekri, kushëriri i tij Aliu etj.

Arabët në fillim u tronditën nga thirrja që ua bënte Muhammedi a. s. për të pranuar Islamizmin sepse kjo ishte në kundërshtim të plotë me fetë tjera në shumë pikëpamje. Ata adhuronin shumë zotëra ndërsa Islamizmi fton te për adhurimin e një Zoti të ve-

tëm dhe të vërtetë All-llahun.

Rastaj Muhammedit a. s. i zbritën edhe ajetet që ndaluan alkoolin, bixhozin, parashikimin e fatit etj.

Muhammedi dhe besimtarët, në fillim përjetuan vuajtje të tmerrshme nga torturat që ua bënin idhujtarët të cilët përpiqeshin që në çdo mënyrë të demantonin atë çka i shpallej Muhammedi a. s. Mirëpo, me kalimin e kohës, numri i besimtarëve shtoej dhe me vazhdimin e luftës për përhapjen e Islamizmit, zemrat e tyre edhe më tepër forcobeshin në fenë e vërtetë dhe ata u bindeshin me vendosmëri mësimëve të Muhammedit a. s. Në këtë kohë ranë edhe viktimat e para të terrorit të idhujtarëve që ushtronin ndaj muslimanëve. Mirëpo, ata prapëseprapë, qëndruan të pathyer në fenë e vërtetë dhe falë ndihmës së All-llahut të Madhëruar Islamizmi u përhap edhe jashtë Mekkes dhe jashtë kufijve të Arabisë dhe sot e kësaj dite numërohen miliona e miliona muslimanë.

I Madhëruar është All-llahu xh. sh. dhe vetëm Atij i takojnë falënderimet, mirënjohjet dhe adhurimet tona sepse nga mëshira e pakufishme e Tij na është bërë e mundur që edhe neve të na ndriqojë DRITA ISLAME.

DRITON KASTRATI II

IMANI - BESIMI

Fjala «imanë» është e origjinës arabe që në shqipërim don të thotë: besim, bindje në ekzistimin e ndonjë qenije e këtu konkretisht kemi «imanë bil-lahi» besimin se ekziston Qenia më e lartë, Krijuesi i gjithësisë All-llahu i Gjithëfuqishëm dhe bindjen se Ai është i cili e krijoi gjithësinë dhe rregulloi raportet në mes gjithë trupave në gjithësi, qofshin ata të gjallë apo të vdekur.

Imani është shumë i afërt dhe ngushtë i lidhur me Islamin që është nënshtrim, përlulje dhe respekt ndaj urdhërit dhe ligjit të All-llahut xh. sh. Ata të cilët i nënshtrohen urdhërit të All-llahut me bindje janë besimtarë sepse me dëshirë e kanë pranuar Islamin kurse të tjerëve vetëm u imponohet nënshtrimi ndaj ligjit të Tij me dhunë prandaj nuk hyjnë në radhët e besimdrejtëve.

Për të qenë njeriu besimtar — «mu'min» duhet të besojë në ato çështje që ka urdhëruar All-llahu xh.xh. e më konkretisht i ka sqaruar Muhamedi a.s.

Si transmetohet nga Umer bin Hattabi se një ditë ka ardhur tek pejgamberi a.s. një njeri i panjohur i cili e pyeti për Islamin, Imanin dhe Ih-sanin. Në pyetjen që iu drejtua lidhur me Imanin, Muhamedi a.s. u përgjegi:

«Imanë është të besosh All-llahun, engjujt, librat, të dërguarit e Tij dhe Ditën e Gjykimit dhe në «Kaderin» — caktimin e All-llahut.» Ai njeri ishte Xhibrili i personifikuar në formë të njeriut i cili kishte ardhur me qëllim që në formë dialogu me Muhammedin a.s. të ua mësojë konditat kryesore të islamizmit, muslimanëve.

Si na mëson Kur'ani, All-llahu kur e krijoi njeriun e informoi se:

«Juve me të vërtetë do të u vie një udhëzim prej Meje dhe kush i përmbahet udhëzimit Tim nuk ka frikë për ta e as që do të pikëllohen.» (2:38)

Për çfarë udhëzimi është fjala dhe prej çfarë frike dhe pikëllimi sigurohen pasuesit e tij do të shohim si vijon:

«Me të vërtetë shpëtuan besimtarët. Të cilët në namazin e tyre janë të përlulshëm. Dhe të cilët shmangen nga kotësitë. Dhe të cilët japin zekatin. Dhe të cilët i ruajnë organet e veta intime, pos (në martesë) me gratë, apo skllavëreshat e tyre. (Për këto) ata nuk janë të qortuar.» (23-1,7)

Prej ajeteve të përmendura më lartë kuptohet se udhëzimi, pasuesit e të cilit, All-llahu i garanton nga frika dhe pikëllimi, është vet Imani-besimi i drejtë në konditat që më lartë i përfshinte hadithi i Muhammedit a.s. Por Imani ka edhe disa pjesë përbërëse:

- përulja në namaz,
- shmangëja nga punët e kota,
- dhënia e zekatit,
- ruajtja e organeve intime — seksuale, përveq para aktit me bashkëshortët apo bashkëshortet.

Buhariu transmeton nga Enesi r.a. se Muhamedi a.s. ka thënë:

»Imani i përkryer ka më se 60 pjesë përbërëse dhe turpi është pjesë përbërëse e Imanit«.

Imani, sipas Muhamedit a.s. përbëhet prej shumë pjesëve dhe secila prej tyre luan rol në përkryerjen e besimtarit.

»Tek kush gjenden tri cilësi, ai do të përjetojë ëmbëlsinë e Imanit:

- që të i bëhet All-llahu dhe i dërguari i Tij më i dashur se çdo gjë tjetër,

- që të dojë çdo njeri dhe ajo dashuri të jetë vetëm për All-llahun,

- të urrejë kthimin në mosbesim sikur që urrenë të hudhet në zjarr.«

(Buhariu)

»Ai (All-llahu) është që sjell qetësi në zemrat e besimtarëve për të ua forcuar edhe më tepër besimin, krahas besimit që kanë.« (48—4)

All-llahu i qetëson zemrat e besimtarëve të sinqertë duke ua ndriquar ato me drejtësi, sinqeritet dhe dituri krahas besimit që kanë në All-llahun dhe të dërguarin e Tij duke ua forcuar Imanin me ato cilësi.

»Mirësia nuk është (vetëm) të kthyerit e fytyrave tuaja kah lindja dhe perëndimi por mirësi është kur (njeriu) beson Perëndinë, Ditën e fundit, engjujt, Librin, të dërguarit dhe me vullnetin e vet u jep nga pasuria e tij: të afërmëve, bonjakëve, të varfërve, udhëtarëve, lypësve dhe të robëruarve (për tu liruar); (e mirësi është edhe) falja e namazit dhe dhënia e zekatit dhe kryesit e obligimit të tyre kur marrin përsipër diçka. (E mirësi është) edhe për ata që durojnë skamjen, sëmundjen dhe durimin në kohë të luftës. Këta janë besimtarët e vërtetë dhe këta janë ata që i druhen Perëndisë (ruhen prej mëkateve).« (2—177)

Fjala »birr« që përmendet në ajet është çdo punë e mirë dhe çdo moral i pëlqyeshëm nga All-llahu, peygamberi dhe të gjithë muslimanët. Ky ajet ka zbritur për të demantuar thënie të ebrejëve dhe të krishterëve, të cilët kur është kthyer kibleja prej Kudsit në Jerusalem kah Qabeja në Mekke thanë se mirësia është vetëm të kthyerit e secilit kah kibleja jonë. Sipas një variante tjetër, ajeti ka zbritur për të u treguar muslimanëve dhe të tjerëve se kthimi kah kibleja nuk është qëllimi themelor në fenë Islame dhe të u bëhet e ditur se islamizmi themelisht përmblidhet në këto pesë pika:

1. Besimi në All-llahun xh.sh., Ditën e fundit, engjujt, Librin (Kur'anin) dhe të dërguarit e All-llahut;

2. Ndhima materiale atyre që kanë nevojë: me u dhënë të afërmëve, jetimëve, të varfërve, udhëtarëve (të cilët gjatë rrugës kanë mbetur pa të holla), lypësve dhe robërve për të i shpëtuar nga robëria (qofshin ata në duar të armikut apo të muslimanëve duhet ndihmuar për të ua kthyer lirinë). Këto ndihma duhet të i bëjë njeriu me pasurinë për të cilën ka nevojë, për të fituar kënaqësinë e All-llahut.

3. Falja e namazit dhe dhënia e zekatit-kryerja e obligimeve me trup dhe me pasuri.

4. Të mbajturit besën e lidhur me All-llahun dhe me njerëzit d.m.th. zbatimi i urdhërave të All-llahut të cilat i ka marrë përsipër qyshse i ka besuar dhe ta mbajë besën e lidhur me njerëzit duke mos e thyer atë.

5. Durimi në situata të vështira siqë janë: skamja, lufta etj.

Ky ajet përmbanë në vete thelbin e fesë Islame dhe pikat kryesore të saj sepse detyrat fetare përmblidhen në dy pika:

1. Besim dhe

2. Vepra (që janë fizike dhe materiale)

Pra meqenëse në këtë ajet janë përmendur këto, ky i ka përfshirë të gjitha degët e veprimi dhe rrënjët e besimit. Përveç këtyre ajeti përfshinë edhe normat e etikës (moralit), sikur që është besimi i cili kërkohet doemos prej çdo njeriu; ndihma të nevojshmeve qëndrimi në fjalë dhe mbajtja e besës dhe durimi në situata të vështira..., punë këto që janë vërtetë më të larta të njeriut, prandaj secili njeri duhet ta stolisë personalitetin e vet duke u pajisur me këto cilësi.

Çdo qështje të cilës duhet të i besojë njeriu, hyn në njërën nga pesë shtyllat e përmendura në ajet:

- në besimin në Zotin hyn besimi në Qenien e Tij dhe atributet — cilësitë (sifatet),

- në besimin e Ditës së fundit hyn besimi se kjo botë do të shkatërrohet dhe të gjitha veprat tona do të vlerësohen dhe peshohen sipas peshës dhe qëllimit të tyre,

- në besimin në engjujt hyn besimi në cilësitë dhe punët e tyre.

- në besimin në Librin hyn besimi në Kur'anin dhe të gjithë librat e shpallur më parë sepse në Kur'an përmbahen të gjithë dhe

- në besimin në të dërguarit hyn besimi se profetësia e tyre ka qenë e vërtetë.

Pra besimi njeriut i sjell fat e lumturi në këtë botë dhe paqë e shpëtim në botën tjetër:

»Dhe përgëzoji ata të cilët besojnë dhe bëjnë vepra të mira se me të vërtetë për ta ka kopshte (xhennete) nën të cilët rrjedhin lumenj. Sa herë që furnizohen me ndonjë frut prej tyre thonë: »Këto e kemi ngrënë edhe përpara« — por atyre do të u jipen vetëm të ngjashme, dhe për ta aty do të ketë femra të pastërta dhe aty do të jenë gjithmonë.« (2—25)

Besimi nuk është i plotë vetëm me zemër por atë duhet ta përcjellim edhe veprat, pa të cilat do të ishte vetëm besim por jo edhe bindje-nënshttrim ndaj urdhërimit të All-llahut. Mirëpo, besimi i vërtetë manifestohet edhe me vepra. Kur këto të dyja bashkohen fitohet një tërësi e jashtëzakonshme e shpirtit dhe logjikës dhe në këtë gjendje njeriu është në gjendje që të shfrytëzojë maksimalisht aftësinë e vet për të i zbatuar urdhërat e All-llahut dhe është i gatshëm që, jo vetëm pasurinë por edhe jetën të flijojë në rrugën e All-llahut xh.sh.. Për këtë All-llahu premton shpërbimin më të lartë në botën tjetër, por edhe në këtë botë njeriun do ta përcjelli fati dhe lumturia.

Dhashtë All-llahu i Gjithëfuqishëm që të jemi prej atyre që pasojnë udhëzimin e Tij, deri në ditën e fundit të kësaj bote!

Ekrem AVDIU, kl. IV-të

PEJGAMERIT (a. s.) NË DITËLINDJEN E TIJ

Paqa dhe bekimi i Zotit qoftë mbi ty, O shpëtimtari i njerëzimit, që sakrifikove gjithë jetën tënde për idealin më të lartë: për triumfin e së vërtetës; Ti je sintezë e të gjitha virtyteve më të bukura, drita e të cilave ka për ta shkëlqyer botën në mbarimin e saj.

Cili shkrimtar ose poet mundet me të përshkruar ty o Pejgamber, she-mbull përkryeshmërie? Me këto pak rreshta, që po i shkruaj me rastin e përvjetorit të ditëlindjes tënde, jam i sigurt se nuk prek, veçse një pjesë shumë të vogël të realitetit tënd, të atij realiteti, që vetëm Zoti dhe ti e dini thelbin e tij. Fantazia e shkrimtarit, vegimi i poetit, thellësia e mendimit të filozofit dhe elokuenca e stilit përlulen përpara madhërisë tënde, sepse ti pasqyron të vërtetën në objektivitetin e saj.

Kaluan 14 shekuj prej asaj dite, në të cilën shkëlqeu dielli shpresëdhënës, që me rrezet e tij zhduku errësirën shekullore. Kaluan 14 shekuj prej asaj dite të 20 prillit të vitit 570, në të cilin lindi Pejgamberi i Islamit, paqa e Zotit qoftë mbi të. Po ç'na sjell në kujtesë kjo ditë e madhe e Islamit, ky anivërsar i lum-nueshëm i Pejgamberit?

Kjo ditë na sjell me vehte shumë kujtime të ëmbla: triumfin e së vërtetës dhe sakrificën për të mirën e njerëzimit. Pejgamberi i Islamit nuk kishte pretendime dhe qëllime vetjake. Libri i shenjtë na përmend në shumë ajete se Pejgamberi nuk kishte ndonjë cilësi hyjnore. Ai ishte njeri sikur gjithë njerëzit, veçse ishte zgjedhur prej Zotit për t'i kumtuar njerëzisë të vërtetat hyjnore. Ai nuk kishte nevojë ta vërtetonte pejgamberinë e Tij me anë të mrekullive, sepse jeta e tij para pejgamberisë ishte shembull drejtësie, ndershmërie dhe besnikërie, ndërsa jeta e tij pas pejgamberisë ishte shembull sakrifice për idealin fetar e njerëzor.

Ai nuk kishte qëllime vetjake përveç kumtimit të së vërtetës, sepse po të kishte ndonjë qëllim të tillë do t'ia kishte arritë qysh në atë kohë, kur Kurejshitët i propozuan ta zgjedhin për mbret të tyre, me kusht që të mos e luftonte idolatrinë, simbol i injorancës së trashëguar.

Muslimanët e gjithë botës e festojnë shkëlqyeshëm anivërsarin e ditëlindjes së Pejgamberit të Madh, Muhammedit, paqa e bekimi i Zotit qoftë mbi të. Bota ka kujtime të personaliteteve në zë, që njerëzia u detyrohet këtyre për frytin e aktivitetit të tyre, si të ndonjë ideje fetare, doktrine filozofike, të vërtetë shkencore, teoria politike, reforme shoqërore ose të përmirësimit të ndonië çështjeje. Por shumë rrallë mund të

gjendet në histori ndonjë person, që të zotërojë disa prej këtyre cilësive, që përmendën, përveç Muhammedit (a. s.), i cili i ka përmbledhur në personin e tij të gjitha këto cilësi, se pse Ai është themeluesi i fesë së vërtetë e të përgjithshme dhe inkurajues i dëgjuesit e i filozofisë; Ai ua vuri themelin e shëndoshë shkencave, tregoi rrugën më të drejtë të politikës dhe bazën më të shëndoshë të sociologjisë e të moralit.

Mbi sipërfaqe të tokës kanë jetuar dhe janë zhdukur shumë popuj, ndër të cilët janë dalluar shumë persona për kontributin e tyre. Merita e këtyre njerëzve pohohet nga të gjithë. Athua se ndonjëri prej këtyre mund të krahasohet me Pejgamberin e Islamit? Jo kurrë! Këtë përgjegje nuk e japim në mbështetje të ndonjë prijëje fanatizmi për Pejgamberin tonë, por në bazë të fakteve të pakundërshtueshme, që nuk kanë nevojë për argumentim.

Le të bëjmë një krahasim. Platoni dhe Aristoteli njihen si udhëheqës e mendimit njerëzor dhe i kanë dhënë botës filozofinë e tyre, e cila ka zotëruar shumë shekuj mendimin botëror. Por a nuk janë këta filozofë të mëdhenj që na predikojnë në filozofinë e tyre se punëtorët, zejtarët dhe robët duhet të mos gëzojnë të drejta qytetare për të vetmin faj se mjeshtria e tyre është e një kategorie të ulët? Prandaj filozofia e tyre ka hyrë në qarkun e sendeve të vjetruara të historisë së mendimit njerëzor. Por një ndasi të tillë klasash Pejgamberi i Islamit e ka luftuar me gjithë energjinë e tij. Islami i klasifikon njerëzit në bazë të virtyteve dhe të meritave të tyre.

Edhe Descartes-i, themelues i filozofisë moderne, nuk i është shtë-mëngjur gabimeve kësodore, megjithëse vlera e tij në filozofi e shkencë është aq e madhe, sa që e bëri të njihet nga të gjithë si pionier i filozofisë moderne. Descartes-i i konsideron shtazët si krijesa automate pa ndjenjë, që udhëhiqen nga instinktet, kurse psikologjia e re na vërteton se edhe shtaza ndien dhe kupton. Po këtë të vërtetë Pejgamberi i Islamit na e ka vërtetuar shumë shekuj përpara me falën e tij: «i qortoni kuajt, sepse ata e marrin vesh qortimin». Qysh prej shumë shekujsh, ora, Pejgamberi na ka treguar rrugën e formimit të një psikologjie njerëzore.

Në këtë artikull të shkurtër nuk mund t'i marrim një nga një të gjithë njerëzit e përmendur dhe filozofët në zë për t'i krahasuar idetë e tyre me mësimet e Islamit, sepse një gjë e tillë kishte me na que shumë giatë. Por ju mjaftojnë ta bëjmë një krahasim ndërmjet Auguste Comte-it dhe mësimet të Islamit.

A. Comte-i njihet në filozofi si themelues i sociologjisë, megjithatë Ibni Halduni e ka parakaluar Comte-in në diskutimin e problemeve sociologjike gadi pesë shekuj përpara. Por, themelues i vërtetë i sociologjisë është Pejgamberi i Islamit nëpërmjet të re-velatës hyjnore. Libri i shenjtë i Islamit, Kur'ani thotë: »Ky ka qenë edhe ligji i atyre të dërguarëve që i kemi dërguar para teje e ti nuk do të geshë ndonjë ndryshim të ligjit tonë«. (El-Isra, 77). Po këtë të vërtetë na predikon edhe A. Comte-i në sociologjinë e tij, kur thotë se fenomenet njerëzore u nënshtrohen ligjeve të paracaktuara të natyrës.

Do të ishte gabim trashanik t'i marrim këto krahasime në kuptimin e tyre literal. Madhëria e Pejgamberit të Islamit nuk mund të krahasohet me asnjërin nga këta që i përmendëm ose ata që i lamë pa i përmendur, sepse një hapësirë shumë e madhe i ndanë këta prej Muhammedit (a. s.).

Ne i vlerësojmë njerëzit në bazë të veprave dhe të shërbimit, që ia kanë sjellë njerëzimit, por shërbimi që ia solli botës Pejgamberi i Islamit është aq i madh dhe i shumanshëm, sa që në të vërtetë njerëzimi nuk mund të gjejë shprehjeje mirënjohëse për Muhammedin (a. s.).

Pejgamberi i Islamit i solli njerëzisë fenë e vërtetë, të bazuar në lo-gjikë dhe vuri një bazë qytetërimi, e cila i siguron shoqërisë njerëzore lumturinë e saj. Ky parim qytetërimi nuk është një parim material si ai i qytetërimit perëndimor, që po e tregon veten se nuk ka fuqi t'iu gjejë shërim plagëve shoqërore, që po e shkatërrojnë mirëqenien e kolektivitetit, por është një parim shpirtëror, që e fton njerëzinë ta kuptojnë marrëdhënien e tij, që ka me ekzistencën dhe pozitën e tij ndërmjet krijësave të ndryshme.

Po të jetë se drita e kësaj vërtetësie dhe qytetërimi do të depërtonte shpirtin e kësaj bote dhe ta udhëhiqte në vend të këtij qytetërimi material të perëndimit, pa dyshim fati dhe aveniri i njerëzimit do të ndryshonte kryekëput, sepse parimet e Islamit janë në gjendje të bëjnë diagnozën e sëmundjeve dhe të krizave të sotshme të botës dhe të gjejnë mjekimin e duhur. Besimi e vetëm besimi në të vërtetat hyjnore ka për t'i siguruar njerëzimit lumturinë dhe prehjen e dëshirueshme. Besimi nuk është tjetër, veçse një ndjenjë shpirtërore që e mbush shpirtin e njeriut me dritën hyjnore çdo herë kur vjen ky në kontakt me rruzullin dhe shkrihet në pafundësinë e kohës dhe të hapësirës.

Kur njeriu sjell një besim të tillë dhe e bënë këtë themel të jetës së tij, natyrisht ai arsyeton mbi ligjin hyjnor, që zotëron në natyrë për ta

bërë këtë si ligj dhe rregull të vetvetes së tij. Një përfundim i tillë mund të arrihet vetëm atëherë kur njeriu ta fitojë një dije të plotë mbi harmoninë e krijimit nëpërmjet vërejtjeve të vazhdueshme të kriaturave.

Por, për fat të keq të këtij brezi dhe të këtij shekulli, disa njerëz janë larguar aq tepër prej këtyre të vërtetave sa që konsiderojnë si një ulje

prestigji të pohojnë se një Fuqi supreme zotëron në botë dhe nuk e gjykojnë çështjen në bazë të realitetit të saj, por në bazë të pasionit dhe të dëshirës së tyre.

Megjithatë parimet e Islamit do të triumfojnë shpejt a vonë dhe do të vijë një ditë që mësimet e Muhammedit (a. s.), të atij heroji të pashembullt në histori, kanë për ta udhëhequr njerëzimin në lumturinë e tij.

»Ata dëshirojnë që me frymën e tyre ta shuajnë dritën e All-llahut, kurse All-llahu don ta përkryej (plotësojë) dritën e vet, edhe pse jobsimtarët e neverisin këtë«. (Et-Tewbe, 32).

E përgatiti për shtyp:
N. I.

Mbi jetën e Muhammedit a. s.

Njeriu mund të vlerësohet më së miri sipas veprave dhe sjelljeve të tija, e duke u bazuar në veprat dhe virtutet që i ka lënë pas veti. Duke marrë parasysh veprën madhështore dhe të pavydekshme të Muhammedit a. s. si dhe rrugën e të cilit e vazhduan miliona njerëz pas vdekjes së tij, me të vërtetë ka merituar të quhet »udhërrëfyesi i njerëzimit«. Prandaj është detyrë e shenjtë për çdo musliman dhe muslimane, për ta njohur jetën e Muhammedit a. s. (në pikat kryesore). Për këtë arsye, në këtë punim, po paraqesim në pika të shkurtra dhe më kryesore jetën e Muhammedit a. s. duke filluar nga lindja e tij e deri te kalimi i tij në fqinjësi të All-llahut xh. sh. Kështuqë jetën e Muhammedit a. s. e kemi ndarë në tri periudha kryesore:

I. Prej lindjes deri te fillimi i shpalljes,

II. Prej fillimit të shpalljes deri te emigrimi në Medinë dhe

III. Prej emigrimit deri te vdekja e Muhammedit a. s.

I. LINDJA E MUHAMMEDIT a. s.

Muhammedi a. s. lindi më 20 prill 571. Ai rrjedhë prej një familjeje të nderhme dhe bujare nga fisi i njohur Kurejsh. Babai i kishte vdekur para se të lindej ky, kështuqë Muhammedi a. s. si fëmijë mbeti vetën

nën kujdesin e nënës. Kur i mbushi dy vjetë, e ëma Emineja e dërgoi Muhammedin në një fshat për ta rritur në natyrë me ajër të pastër dhe në rrethin ku flitej gjuha e pastër, ku qëndroi katër vite. Në moshën gjashtëvjeçare, Muhammedi së bashku me nënën e tij, mori rrugën për në Medinë për të vizituar varrin e babait gjegjësisht bashkëshortit të Emine, Abdullahu. Duke u kthyer nga kjo vizitë, i vdiq edhe e ëma, kështuqë Muhammedi a. s. mbeti bonjak, pa të dy prindërit.

Gjyshi i Muhammedit a. s., Abdul Motalibi e mori në mbikëqyrje për ta rritur, por pas dy vjetësh edhe ky vdiq dhe përgjegjësinë për të mbajtur Muhammedin a. s. e mori axha i tij — Ebu Talibi.

Muhammedi a. s. në moshën 12 vjeçare, udhëtoi me xhaxhain e tij për tregëti në Sham, kurse në moshën 15 vjeçare mori pjesë në luftën »El-fuxhar« duke ua përgaditur shigjetat axhëve të tij. Në fillim është marrur me ruajtjen e deleve e pastaj edhe me tregëti. Megjithëse nuk pati trashëguar nga i ati kurrfarë kapitali, pati fat dhe si kujdestar i pasurisë së Hatixhes (e cila ishte e vejë shumë e pasur) shkoi në Sham për të bërë tregëti. Pasiqë u këthye nga Shami (Siria) me një fitim jashtëzakonisht të madh, me pëlqimin e të dy palëve, lidhi kurorë me Hatixhen, në moshën e tij 25 vjeçare dhe me të kaloi një jetë shumë të lumtur.

Në vitin 605, para e Mekkes mori vendim për të meremetuar Qaben, por pasi që e kryen punën, shpërtheu konflikti se kush prej fiseve do të ketë nderin që ta vendosi »Haxheru-l-Esvedin« (Gurin e zi) në vendin e mëparshëm. Pas një grindjeje të madhe e cila gati sa nuk u shëndërrua në gjakderdhje, vendosën që zgjidhjen e këtij problemi të ia besojnë atij që hyn në derë të Qabes i pari. Muhammedi a. s., rastësisht qëllloi i pari që hyri në derë të Qabes dhe kur e panë, të gjithë thirrën »El-Emin, El-Emin, radina« — (është besnik dhe ne jemi të kënaqur me të) dhe pasi i treguan se si qëndron puna, ai mori një xhybe dhe e vendosi në të »Haxheru-l-Esvedin« dhe i thirri kryepiegët e të katër fiseve që ta kapin nga një skaj të xhybes e kur u afruan, e mori vet, me duar të veta dhe e vendosi në vendin e duhur, kështuqë të gjithë mbetën të kënaqur. Me këtë rast, Muhammedi a. s. fitoi edhe më tepër autoritet.

Edhe pse ka jetuar në mesin politist (idhujtar), Muhammedi a. s. kurr nuk ka marrur pjesë në ceremonitë e tyre fetare dhe nuk ia bashkua adhurimit që ata ua bënin idhujve. Ai ka qenë i pajisur me një moral të lartë dhe sjellje shumë të bukura e edhe para profetësisë ka gëzuar autoritet të madh në mesin e popullit të tij.

— vijon —

Shasivar Krasniqi IIIb

Dashuria dhe respekti ndaj prindërve

Në shumë vende në Kur'an, All-llahu xh. sh. na urdhëron që të i respektojmë prindërit dhe të sillemi mirë ndaj tyre, ndoshta me këtë do të ua kthejmë një pjesë të mundit të cilin e kanë bërë dhe e bëjnë ndaj neve.

Prej këtyre ajeteve veçojmë:

»Zoti yt ka dhënë urdhër të prehtë që të mos adhuronit askënd tjetër pos Tij dhe që të silleni në mënyrë bëmirese ndaj prindërve. Nëse njërin prej tyre ose që të dy i ka kapluar pleqëria pranë kujdesit tënd, atëherë

mos u thuaj atyre as »of-oh«, as mos u bëjë i vrazhdtë ndaj tyre, po thuaju atyre fjalë të mira (të buta, respektuese)«. (El-Isra' :23)

Nga ajeti i lartëshënuar shihet se All-llahu xh. sh. ka kërkuar që menjëherë pas adhurimit të Tij, të i respektojmë prindërit. Kujdesi ndaj tyre kërkohet sidomos kur ata përretojnë pleqërinë dhe bëhen të paafte, atëherë më së tepërmi kanë nevojë për ndihmën tonë.

Është e vërtetë se shpeshherë të vjetërit ngatësin zërin, përsërisin fja-

lët etj., të gjitha këto janë shenja të pleqërisë dhe ne nuk guxojmë të u themi as një »oh« me të cilën tregojmë se po na vie rëndë të kujdesemi për ta apo se janë bërë të padurueshëm. Zaten ata janë nën mbrojtjen e All-llahut dhe Ai neve na urdhëron që të jemi të durueshëm ndaj tyre dhe të i respektojmë, sepse një gjë e tillë na pret edhe neve.

Mjerisht, sot ka asi djemë dhe vajza të cilët nuk i respektojnë prindërit e bile edhe i quajnë me emra jo të mirë. Të tillët harrojnë se ndosh-

ta kjo mund të jetë njëri prej shkaqeve që ata të mbesin pa besim — imanë. Muhammedi a. s. në një rast ka thënë: »Mos u largoni nga respektimi i prindërve, kush e bënë këtë, ka bërë kufër«.

Nga kjo që u tha më lartë, kuptohet se jemi të urdhëruar në mënyrë të prerë nga All-llahu xh. sh. që të respektojmë prindërit dhe të kujdesemi për ta. Në ajetin që vijon, All-llahu xh. sh. thotë:

»Ne e kemi urdhëruar njeriun për sjellje të mira ndaj prindërve të vet, sepse nëna atë e barti me mund pas mundi dhe pas dy viteve ia ndau gjirin. (E porositem) të jetë mirënjohës, mirënjohës ndaj Meje dhe ndaj prindërve të tuaj, sepse vetëm tek Unë është kthimi i juaj«. (Lukman:14)

Gjithashtu edhe në këtë, All-llahu na urdhëron për respekt ndaj prindërve e posaqërisht ndaj nënës, duke pasur parasysh edhe mundimet që ajo i përjeton duke filluar nga bartja në bark, dhënia gjë e shumë e shumë mundime tjera të cilat nuk mund t'i përshkruajmë, por këto ia shtojnë edhe më shumë respektin nënës. Muhammedi a. s. na urdhëron që nënës t'i kushtojmë respekt dhe kujdes të posaçëm, e kjo shihet edhe nga hadithi të cilin e transmeton Ebu Hurejre:

»Erdhi tek pejgamberi a. s. një njeri dhe e pyeti: Kush prej njerëzve meriton më së shumti respekt? Tha: nëna. Pastaj kush: Nëna. Pastaj kush? Nëna, Pastaj kush? Baba«. (Buhariu dhe Muslimi)

Prej as-habit Burejde shënuam:

»Erdhi tek pejgamberi një njeri dhe i tha: Pejgamber i Zotit, unë nënën time e kam vendosur në qafë dhe e kam bartur më se dy mila nëpër zallë të nxehtë, temperatura e të cilit të pjekë mishin. A e kam mbushur me këtë detyrën ndaj nënës, në çka ai iu përgjegj: Me këtë ke treguar vetëm një pjesë të respektit ndaj nënës dhe asesi nuk ke përmbushur të gjithë atë që u kemi borbh nënave«. (Taberaniu)

— Xhabir ibn Umejje transmeton:

Pejgamberi i Zotit duke hypur në minber (duke kaluar prej një shkalle në tjetrën) tha tri herë Aminë! Më vonë, i pyetur nga as-habët pse veproji ashtu, u përgjegj: Më erdhi Xhibrili e më tha: Muhammed, kush i mbërrinë të dy prindërit ose njërin prej tyre dhe shkon në xhehennem (e nuk arrinë që me respektin e treguar ndaj tyre të fitojë xhennetin) All-llahu e largoftë prej mëshirës së Tij! Thuaj aminë, dhe për këtë thash aminë. Pastaj, vazhdon Muhammedi

a. s. Xhibrili më tha: Kush e arrinë muajin e ramazanit dhe vdesë e nuk arrinë tek All-llahu të i falen gabimet (por vdesë plotë gabime) All-llahu e largoftë prej mëshirës së Tij! Aminë! Pastaj vazhdoi Xhibrili: Kur në prezencën e dikujt të përmendet emri yt e ai nuk bie salavatë, All-llahu e largoftë nga mëshira e Tij! Aminë! Dhe për këtë thash të tri herat Aminë«. (Taberaniu)

Muhammedi a. s. duke folur për detyrat e fëmijëve ndaj prindërve, në një rast ka thënë:

»Xhenneti është nën këmbët e nënave tuaja«.

Kush me plotë bindje e beson All-llahun dhe të dërguarin e Tij, ai do të i respektojë prindërit duke ditur se është urdhër i All-llahut dhe dëshirë e Tij. Gjithashtu respekti ndaj prindërve është një prej ibadeteve të vlefshme për të cilin All-llahu xh. sh. do të na shpërblejë.

Nga ajetet dhe hadithet që u cituan më lartë shihet qartë se për të fituar kënaqësinë e All-llahut dhe për të hyrë në xhennet, përveç tjerash, lypset të i respektojmë prindërit.

Selatin SHALA — kl. IIIa

Edukimi i fëmijëve në frymën islame

»O ju që keni besuar! Ruaní veten dhe familjet tuaja nga zjarri, karburante të së cilit janë njerëzit dhe gurët« (66:6)

Njeriut si qenie shoqërore, vlerën më të madhe ia shton aktiviteti i tij në bashkësinë e gjerë shoqërore — familjen dhe rrethin. Sikur të mos ekzistonte familja, njeriu nuk do të ishte në gjendje të formojë shoqëri njerëzore.

Për rolin dhe rëndësinë e familjes na mëson edhe Kur'aní Famëllartë i cili cek se edhe njeriu i parë — Ademí a. s. ka qenë i krijuar në bashkësi familjare sepse All-llahu xh. sh. kur e krijoi atë nuk e la të vetmuar po ia krijoi bashkëshorten — Havannë, e si rrjedhim i kësaj filloi të përhapet lloji njerëzor në Tokë.

Që të jetë një familje e edukuar në frymën Islame, duhet që së paku një nga anëtarët e saj të jetë njohës i mësimëve të Kur'anit dhe traditës së Muhammedit a. s., e këtë përgjegjësi zakonisht e bartë babai që është kreu i familjes. Ai është i obliguar që të punojë për të siguruar ekzistencën e familjes ngase është përgjegjës për të.

»Çdonjëri prej jush është çoban dhe çdonjëri do të pyetet për përgjegjësinë e vet« — thotë Muhammedi a. s.

Kjo përgjegjësi nuk qëndron vetëm në atë se a e ka furnizuar familjen por edhe deri në ç'skallë i ka edukuar familjen në frymën Islame. Qëllimi është që fëmijët të edukohen në frymën Islame — ashtu si i takon muslimanit të vërtetë me të gjitha parimet Islame që janë: njohja e Krijuesit, respektimi i prindërve, të afërmëve dhe njerëzve në përgjithësi, të kërkuarit e diturisë, dashuria ndaj punës etj.

Pra, qysh në fillim fëmijut duhet t'i flitet se kjo botë nuk ekziston vetvetiu, por, para saj qëndron Krijuesi — All-llahu xh. sh. dhe se njeriu e krijoi që të jetë banues dhe mbajtës i rendit në Tokë ashtu si e parashohin dispozitat e All-llahut të cilat ia mësoi duke i dërguar kohë pas kohe pejgamberë me shpallje.

Muhamedi a. s. thotë:

»Çdo foshnje lind (e përgaditur) në frymën Islame«.

D.m.th. çdo fëmijë është i gatshëm që të i pranojë mësimet e Kur'anit, por kjo kryekëput varet se sa din apo don ta shfrytëzojë prindi këtë aftësi absorbuese të tij; sikur që është shembulli i shiritit kasëfonik i cili kur është i ri dhe i pastërt është në gjendje të incizojë shumë mirë. Këtë aftësi të cilën All-llahu xh. sh. ia dha çdo foshnjeje duhet shfry-

tëzuar deri në maksimum që të zbatojmë porosinë e All-llahut që familjet tona të i ruajmë nga dënimi i cili është i përgaditur për mosbesimtarët dhe ata që bëjnë vepra të këqia. Pra duhet të mundohemi që fëmijët tanë mos të bëhen prej atyre që e kanë mohuar Zotin apo prej atyre prej të cilëve vuajnë të tjerët (shoqëria njerëzore).

Gjithashtu, duhet të i mësojmë të sillen mirë ndaj prindërve dhe të kujdesen për ta që të mos i rëndojnë me fjalë dhe të i dëgjojnë urdhërat dhe këshillat e tyre. Kësisoj në zemrat e tyre duhet të mbjellim dashurinë prindore duke u sjellur mirë ndaj tyre dhe duke u treguar se prindërit janë shkaktarët e ardhjes së tyre në këtë botë dhe se Allahu është i kënaqur me ata të cilët sillen mirë me prindërit, në të kundërtën pason dënimi i Tij.

Me rëndësi është që fëmijët të i edukojmë që të i duan të afërmit dhe të sillen mirë ndaj tyre si dhe ndaj të gjithë njerëzve në përgjithësi. Duhet të u është e qartë se dashuria njerëzore dhe mirësjellja është ajo që njeriut i nevojitet shumë në këtë botë dhe sjell lumturi në atë të ardhshmen e cila është e amshueshme. Njeriu duhet të jetë i dobishëm për vetveten, familjen, faqefisin si dhe për mbarë shoqërinë njerëzore. Në këtë mënyrë ai do të i sigurojë vet-

vetes nder dhe autoritet në rrethin ku jeton dhe për këtë nuk do të mungojë as shpërblimi nga ana e All-llahut xh. sh.

Edukimit të fëmijëve rëndësi të madhe i ka dhënë edhe Muhammedi a. s. i cili ka thënë:

»Nuk mund të i lejë prindi fëmiut asgjë më të vlefshme se edukatën

e mirë (Islame)«. Pra, dhurata — testamenti më mirë që mund të trashëgojë njeriu nga prindi i tij padyshim është edukata e mirë, e askund nuk mund të gjendet edukatë më e mirë se ajo që buron nga Kur'ani. Edukata është një pasuri e pashtershme e cila njeriut i nevojitet kudo që të jetë.

E për shpërblimin nga ana e All-llahut xh. sh. na mëson se ai është

i madh dhe krahasohet me shpërblimin e atyre që japin në rrugën e Zotit nga pasuria e tyre. Një hadith tjetër thotë:

»Më mirë është për njeriun që ta edukojë fëmijun e tij sesa të u jap të varfërve sadakë nga gjysma sa'i në ditë«.

EKREM AVDIU — IV —

Ruajtja e organizmit nga ushqimi i tepërt

All-llahu i Madhëruar e krijoi njeriun dhe i dha të jetojë përkohësisht në këtë botë, por me detyra të caktuara. Një ndër detyrat shumë me rëndësi është ruajtja e shëndetit, sepse atë e kemi dhuratë shumë të vlefshme nga All-llahu xh. sh. dhe është i pazëvendësuar për njeriun. Përkundra realitetit të tillë, shumë njerëz, vet e shkatërrojnë shëndetin e tyre sepse, nuk e çmojnë sa duhet por, në vend të tij çmojnë gjëra të cilat nuk meritojnë një kujdes të tillë në shoqërinë njerëzore. Nuk e dijnë të gjojnë se me humbjen e shëndetit do të bëhen shumë të mjerë edhe nëse posedojnë pasurinë më të madhe të kësaj bote. Mirë thotë populli: »Më mirë shëndet sesa mbret«.

Shëndetin mund ta shkatërrojmë në shumë mënyra, por ne do të përmendim vetëm disa me të cilat kemi kontakt të përditshëm e madje edhe disa herë në ditë.

Marrja e tepërt e ushqimit. Kur njeriu merr më tepër ushqim sesa ka nevojë. P.sh., ulet të drekojë, kur dreka është shumë e shijshme, ai nuk ngritet nga tryeza derisa të mos ia pranojë më organizmi ushqimin. Në këtë mënyrë ne ngarkojmë organizmin më tepër se që lypset dhe vie deri tek sëmundjet e ndryshme. Një gjë e tillë është **Haram** për muslimanin sepse All-llahu i Madhëruar ka thënë:

»O njerëz! Vishuni mirë para çdo lutjeje, hani e pini e mos e teproni se me të vërtetë All-llahu nuk i do ata të cilët e teprojnë«. (A'raf: ajeti 31)

Gjithashtu i është bërë e ditur njeriut se të gjitha të mirat në tokë, janë krijuar për të i shfrytëzuar ai sepse All-llahu ia krijoi të gjitha kushtet për jetesë, prandaj nuk është e arsyeshme për njeriun të ushqehet me gjëra të ndaluara, sepse ato janë të dëmshme dhe për këtë shkak All-llahu ia ndaloi njeriut përdorimin e tyre.

»O njerëz! Ushqehuni me të gjitha ato që janë të lejuara dhe të mira dhe mos ndiqni gjurmët e djallit! Ai, vërtetë është për ju armik i hapët«. (El-bekare: 168)

Me këtë ajet, All-llahu i Madhëruar na mëson se të gjitha ato ushqime

që janë të mira, Ai i ka lejuar dhe ato që janë të dëmshme i ka ndaluar. Për këtë shkak duhet të kemi kujdes që kur të ushqehemi, të marrim prej ushqimeve të dobishme për organizmin tonë e assesi të ushqehemi me ato të ndaluara, sepse me këtë i kontribuojmë shkatërrimit të shëndetit tonë, për çka do të përgjigjemi para Gjykatës së Suprem — All-llahut të Madhëruar.

»O besimtarë! Hani nga ushqimet e këndëshme që ua kemi dhuruar dhe falënderojeni All-llahun nëse vetëm Atë e adhuronit!« (El-bekare: 172)

Prej këtij ajeti kuptohet se pasi të hamë dhe të pijmë nga ato që na ka furnizuar All-llahu i Madhëruar, duhet të i shprehim falënderime Zotit i Cili është i Vetmi që na furnizon me dhunti dhe begati të këndshme.

Islamizmi u lejoi pjesëtarëve të vet të gjitha llojet e ushqimeve të lejuara sipas fesë, por vetëm aq sa ka nevojë organizmi duke mos e tepruar, përndryshe besimtari humb kënaqësinë e All-llahut. Në bazë të humftimeve shkencore është vërtetuar se organizmi më së miri mund të ruhet duke marrë ushqim vetëm aq sa ka nevojë dhe duke mos përdorur pije alkoolike, duhan etj. . .

I inspiruar nga All-llahu i Madhëruar, edhe Muhammedi a. s. tërheqë vërejtjen lidhur me marrjen me masë të ushqimit dhe thotë:

»Ruanu prej ushqimit të pamasë, sepse ai ju sjell sëmundje, ju largon nga ibadeti dhe kështu u bënë dëm në fe«.

Sipas kësaj reçete të Muhammedit a. s., muslimani duhet të hajë vetëm aq sa ka nevojë, të mos teprorohet sepse këtu vie në pyetje dëmtimi i organizmit dhe ndikimi i epshit në dirigjimin e organizmit tonë, për çka jemi të ndaluar ta pasojmë epshin. Muhammedi a. s. ka thënë:

»Trupi i njeriut është sikur bima në arë e cila nuk jeton pa ujë, por edhe shiu i tepërt e mbytë«.

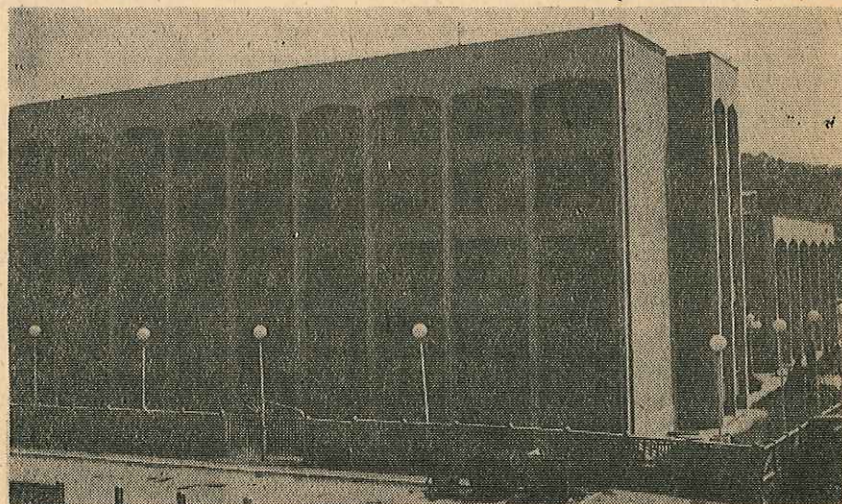
Thënë më qartë: ushqimi i tepërt e vdesë organizmin.

Filozofi i njohur grek thotë:

»Uria është reja që sjell menquri dhe dituri kurse ngrënia e tepërt, padituri dhe marri«.

Është me rëndësi të dihet se All-llahu i Madhëruar nuk ka dashur që me ndalimin e ushqimeve dhe pijeve të dëmshme, të na ngarkojë neve, por qëllimi ishte që të na udhëzojë se shëndetin duhet ruajtur si dhuratën më të shtrenjtë nga All-llahu i Madhëruar.

Husejn BISHEVIQ — kl. IV

Një pamje e Medresës nga jashtë

MBI FAMILJEN DHE JETËN FAMILJARE

Pejgamberi a. s. ka thënë: »All-llahu i Madhëruar i ka urdhëruar tri gjëra, duke i kushtëzuar me tri të tjera:

— e ka urdhëruar namazin dhe zekatin; kush e fal namazin dhe nuk e jep zekatin, namazi nuk i pranohet;

— ka urdhëruar që të jemi mirënjohës ndaj Tij dhe prindërve tanë; kush nuk është mirënjohës ndaj prindërve, nuk është mirënjohës as ndaj All-llahut;

— ka urdhëruar frikën ndaj Tij dhe vizitën e farefisit; kush nuk e viziton farefisën, nuk frikësohet nga All-llahu.

Një filozof kishte vendosur që të martohet, kështuqë në zgjedhjen e vet më të ngushtë i kishte shti tri vajza të bukura. Para se të vendosi se cilën do ta marrë, deshi të shijojë virtytet dhe inteligjencën e tyre. Ua dërgoi nga një margaritar dhe priste reagimin e tyre.

E para u falënderua me këto fjalë: — »Në jetën time nuk kam parë asgjë më të bukur se këtë varg të margaritarëve«.

E dyta kishte thënë: — »Sikur të kishte në këtë varg të margaritarëve edhe ndonjë stoli të qmueshme, diçka do të kishte vlerë«.

E treta kishte thënë: — »Mua nuk më duhen margaritarët. Unë dëshiroj vetëm dashurinë e tij«.

Filozofi e zgjodhi vajzën e parë, me arsyetim se nga përgjegjja e saj shëndritë arsyeja dhe kënaqësia me atë që ka dhe lumturia me gjendjen që ekziston. Përgjegjja e vajzës së dytë tregon pabesinë, lakminë e tepëruar dhe pakënaqësinë e saj. Përgjegjja e vajzës së tretë tregon se ajo ishte ëndërruese dhe se nuk është prezente në botën reale, e për këtë arsye, aspak nuk është e përshtatshme për kurorëzim.

Me rastin e një Kurban-Bajramit, Muhammedi a. s. ka thënë:

— Në këtë ditë, muslimani nuk mund të bëjë asgjë më të mirë se sa të presë kurban. Përrjashtimisht nga kjo, (shpërblimi më i madh është) nëse e viziton farefisën.

Një i urtë e ka këshilluar të birin e vet:

— O biri im! Mbaje në mend diturinë që e spjegojnë njerëzit e ditur, sepse ata e shënojnë atë më të bukurën që dëgjojnë, e mbajnë mend më të bukurën që është shkruar dhe e flasin më të bukurën që është mbajtur mend.

Cilësitë më të mira për gruan janë tri: dëlirësia, besnikëria dhe turpi.

Në një rast Ebu Hurejra ka thënë: nuk ka musliman e muslimane e që nuk më do mua dhe nënën time. Shokët e pyetën se pse je kaq i bindur? Ai tha: Një ditë e kam ftuar nënën time për të pranuar islamizmin e ajo e refuzoi thirrjen time. Për këtë i rrëfeva Pejgamberit a. s. duke qarë dhe i thashë: O Pejgamberi i Zotit, e kam ftuar nënën time e ajo refuzoi thirrjen time. Kjo më ka shkakuar dhembje të madhe. Lute All-llahun që nënën time ta udhëzojë në islamizëm, e u lut.

Kur u këthye Ebu Hurejre në shtëpi, nëna e priti me shehadet: Eshhedu en la ilahe il-lall-llah ve eshhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu! Kur e dëgjoi këtë, menjëherë u këthye te Pejgamberi a. s. dhe nga dera i thirri: — Gëzim o pejgamberi i Zotit! All-llahu e pranoi lutjen tënde dhe nëna ime pranoi islamizmin. Ka qarë nga gëzimi.

Kur është qetësuar pak, i ka thënë pejgamberit a. s.: — Lute All-llahun që mua dhe nënën time të na dojnë të gjithë muslimanët. Pejgamberi e shqiptoi këtë dua: — O Zot bëne të dashur për besimtarët dhe besimtare të rob tëndin dhe nënën e tij! Të gjithë i deshtën ata.

Qeshja e fëmijëve është si qelja e luleve. Ky është gëzim që merret, thithet, shihet, jeton, rritet. Ky është gëzim i bimës.

— Asgjë nuk i përngjanë asaj të cilën ne e quajmë inspirim se sa gëzimi me të cilin fëmiju e thith formën dhe ngjyrën.

— Gjeniu nuk është asgjë tjetër përveç vetëdije e gjetjes së fëmijërisë përsëri. Ose gjeniu është formulim i qartë i fëmijërisë, të cilën e ka tash për ta shprehur nëpërmjet organeve burrërore dhe të fuqishme.

(Bodler)

Rojtarët e Haxhaxhit e kishin zënë rob një të ri dhe e sollën para tij kur ai kishte pranimin e shumë njerëzve me autoritet të krahinës së tij. Haxhaxhi shikoi nga të pranishmit e pastaj iu drejtua Salimit, të birit të Abdullahut dhe nipit të Umerit r. a.: — Qou o Salim, merre shpatën dhe preja kokën! Ky u ngrit, mori shpatën, u soll rreth të zënurit rob, derisa të tjerët pa frymë prisnin se çka do të ndodhte. Dikush i tha babait të tij Abdullahut: — Shiko birin tënd, e mbanë shpatën me të cilën do të ia presë kokën këtë njeriu të mjerë. Babai i tij e shikon i qetë dhe i thotë atij njeriut, plotë besim: — Ai

nuk do ta bëjë këtë. Atëherë Salimi pyeti të zënurin rob: — A ke marrur sot në mëngjes abdest si duhet dhe a e ke falur namazin e sabahut me xhematë? I zënnuri rob u përgjegj duke pohuar. Në atë moment Salimi hedhë shpatën, ia rrahë krahët të zënnunit rob dhe kthehet në vendin e vet, derisa Haxhaxhi i tërbuar nga zemërimi i drejtohet Salimit: — Pse nuk e zbatove urdhërin tim? Ai u përgjegj se nga kjo punë më ndaloj hadithi i pejgamberit a. s. ku thuhet:

»Ai njeri që merr abdest si duhet dhe me xhematë e falë sabahun, do të jetë në fqinjësi të Zotit. E unë nuk desha ta vras fqinjin e Zotit«.

Babai i tij, Abdullahu i gëzuar me imanin dhe trimërinë e të birit i thotë: — Nëna jote nuk ka gabuar që të ka emëruar me emrin Salim (paqedashës).

El-Gazaliu thotë se në mesin e adabeve të burrit ndaj gruas, bëjnë pjesë:

— Që në mënyrë sa më të përshtatshme të kryejë detyrën e vet bashkëshortore, që me të të bisedojë ëmbël, që të ia shprehë dashurinë e tij dhe butësinë kur janë vetëm, që të i largohen kritikës, që të ketë sa më pak fjalosje, që të ia sigurojë nevojat e shtëpisë dhe nevojat tjera pa kursim, që të ia respektojë familjen e saj, që gjithmonë të ia plotësojë premtimet që i premtton nëse ato janë të mira dhe ta mbrojë nëse dikush e shqetëson.

Gruaja ndaj burrit ka këto obligime, vazhdon Gazaliu:

— Që gjithmonë të ketë turp ndaj tij, që të i jetë gjithmonë në disponim, që me kujdes të përcjellë bisedën e tij, kur ai nuk është prezent duhet të ruajë nderin e shtëpisë dhe pasurinë, që ta nderojë familjen që ia jep burri, atë që don ai edhe ajo të dojë dhe të mos fshehi asgjë prej tij.

Pejgamberi a. s. për gruan e ndershme ka thënë:

— Njeriu, përveq prej islamizmit, nga asgjë tjetër nuk mund të ketë dobi më shumë sesa nga gruaja-besimtare e mirë, e cila kur e shikon e bënë të lumtur, i bindet kur ai e urdhëron dhe ruan nderin e vet dhe pasurinë e tij kur ai nuk është në shtëpi.

— Cili burrë ka durim në cilësitë e këqia të gruas së vet, All-llahu do ta shpërblejë me shpërblim të ngjashëm me atë të Ejubut a. s. për durimin e tij. Gruaja e cila ka durim në cilësitë e këqija të burrit të vet, All-llahu do ta shpërblejë me shpërblim të ngjashëm sikur atë të Asijes, bijës së Muzahimit e gruas së Faraonit.

Është pyetur pejgamberi a. s. për detyrat ndaj gruas, e ai ka thënë:

— Që të i japësh të hajë atë që dëshiron, që të ia siguron veshmbathjen, mos të bish fytyrës, mos ta ofendosh dhe mos ta qortosh përveq në shtëpi.

Një natë Ymeri r. a. ka dalur në instektim të vendbanimit rreth Medines, me dëshirë që të bindet se si jeton populli dhe a ka njerëz të uritur, nevojtarë dhe të dëmtuar. Kështu natën vonë vërejti se në një shtëpi digjet drita, prandaj vendosi të afrohet.

Në atë shtëpi rrinte një grua me të bijën e saj. I propozuan bijës së saj që në qumësht të qesë ujë dhe ta shesë të nesërmen në treg. E bija ia tërhjekë vërejtjen nënës:

— A e di ti se sunduesi ynë e ka ndaluar të mashtrohet populli?

Nëna ishte këmbëngulëse:

— Por bijë, Ymeri as që do të shohë apo të dijë për këtë.

E bija i përgjigjet:

— Nënë, nëse sunduesi ynë nuk e shehë këtë, dije se All-llahu edhe dëgjon edhe sheh!

Ymeri u ngazëllye nga kjo bisedë e nënës me të bijën dhe urdhëroi përcjellësit që ta mbajnë mend këtë shtëpi dhe shkuan më tutje. Të nesërmen i fton që të dyja dhe i pyetë lidhur me bisedën e tyre rreth qitjes së ujit në qumësht. Nëna e mohon, kurse e bija tregon ashtu si kishte ndodhur.

Ymeri r. a. aq ishte impresionuar nga kjo besimtare e re sa që i ofron martesën me të birin Asimin dhe ajo pranon. Nipi i saj është Ymer bin Abdil-Azizi.

I ka takuar njëherë Ebu Huerjre dy njerëz, një të vjetër e një të ri dhe e pyet këtë të riun:

— Çka e ke këtë që është me ty?

Ai iu përgjegj:

— Këtë e kam baba.

Ebu Huerjre i thotë:

— Nëse e ke baba, mos ec para tij, mos u ul para tij, mos e thirr në emër dhe mos e fyj.

Nëna e Ebu Hanifes është betuar dhe lidhur me këtë ka kërkuar mendimin juridik të birit të saj. Kur ai ia dha fetvën, ajo nuk ishte e kënaqur me mendimin e birit të saj, por ka kërkuar që ta shpie të ndonjë dijetar, vazet e të cilit i ka dëgjuar me dëshirë dhe në të cilin ka pasur besim. Kur ky dijetar mori vesh shkaku e vizitës së saj, i tha:

— Kërkon nga unë fetva e në shtëpi e ke dijetarin më të mirë të Kuffes?

Ebu Hanife nuk i tregoi dijetarit se ky ia kishte dhënë mendimin e vet nënës së tij dhe kur ky i dha përgjegje të ngjashme, atëherë ajo mbeti e kënaqur dhe vendo i të kthehet në shtëpi.

ISLAMIZMI NUK NJEH DISKRIMINIM

All-llahu xh. sh. me Kur'an na mëson se kjo botë nuk është e përhershme por është kalimtare. Nga kjo kuptohet se edhe njeriu që është banues i tokës është i krijuar. Siç e dimë, njeriu i parë i krijuar në tokë është Ademi a. s. që është babai i njerëzimit. Prej tij dhe bashkëshortes së tij rrjedh lloji njerëzor në tokë, që sot të arrijë numri i banuesëve të tokës në mbi pesë miliardë. Gjatë kalimit të kohës njeriu kaloi nëpër disa etapa — periudha historike të cilat ndikuan që njerëzit në fillim të ndahen në familje, fise e më vonë në popuj — kombe derisa së fundi ka ardhur deri tek ndarja e njerëzve sipas ngjyrës së lëkurës — racat.

Mirëpo është me rëndësi të dijmë se të gjithë njerëzit e botës janë rezultat i krijaturës së All-llahut, prandaj është i ndaluar çfarëdo diskriminimi apo nënçmimi qoftë familiar, kombëtar apo racial. Një ndarje të tillë e kanë diktuar në mënyrë të drejtë-përdrejtë kushtet natyrore, jetësore, klimatike etj. Pra vërejtë prej vendbanimit zhvillohet të folurit — gjuha si mjet komunikimi, mënyra e jetesës dhe pamja e jashtme; e ndarja e njerëzve në popuj dhe raca është bërë duke i dalluar ata në këto specifika.

All-llahu xh. sh. asnjëherë nuk ka dalluar ndonjë popull që ta dojë më tepër apo atë tjetrin ta urrejë më tepër. Drejtësia e Tij ka bërë që të gjithë njerëzit të jetojnë në rruzullin tokësor, të ushqehen nga begatitë e saj, të thithin të njejtin ajër, të i ngrohë dhe ndriqojë i njejtë diell. Asnjë njeri nuk mund të pohojë se All-llahu ka për ta shpërblyer atë pse i takon atij populli apo ka për ta dënuar tjetrin pse i takon popullit tjetër; ose ky ka të drejtë të jetojë në tokë dhe të i shfrytëzojë begatitë e saj kurse ai tjetri jo; dielli është krijuar për atë popull kurse për atë tjetrin jo etj. Para All-llahut xh. sh. asnjë njeri nuk vlerësohet sipas asaj se cilit popull i takon apo çfarë ngjyre të lëkurës ka por do të shpërblehet apo ndëshkohet në bazë të veprave dhe sjelljeve të tija. Sipas Muhammedit a. s.:

»Asfarë përparësie nuk ka arabi ndaj joarabit e as joarabi ndaj atabit. Të gjithë jeni bijtë e Ademit dhe Ademi është (krijuar) prej dheut«.

All-llahu xh. sh. e krijoi Ademin a. s. — babain e njerëzimit, por nuk e krijoi arab e as joarab por e krijoi njeri që prej tij më vonë të shumohen njerëzit-pasardhësit e tij, pa dallim kombi a race.

»O ju njerëz! Vërtetë ne ju kemi krijuar juve prej një mashkulli dhe prej një femre dhe ju kemi bërë popuj dhe fise që të njiheni ndërmjet veti, e nuk ka dyshim se tek All-llahu më i ndershmë prej jush është më i ruajturi (prej gabimeve). All-llahu është i dijshtëm dhe i lajmëruar (për çdo gjë)«. (49:13)

Në këtë dhe në shumë ajetë tjera të Kur'anit, All-llahu xh. sh. u drejtohet njerëzve me thirrje: »O ju njerëz!« ose »O ju bijtë e Ademit« apo kur i thërrret muslimanët u drejtohet »O besimtarë!«; mirëpo në asnjë vend nuk thërrret »A arabë!« ose »O joarabë!« d.m.th. Nuk ka bërë All-llahu dallim në mes njerëzve sa i përketë kombit apo racës por në besimin e drejtë i ftonë të gjithë njerëzit pa dallim sepse ajetet që fillojnë me: »O ju njerëz!«, »O bijtë e Ademit!« thërrasin në besimin e drejtë në Krijuesin e gjithësisë. Në besimin Islam (të qenit pjesëtar i islamizmit) kanë të drejtë të gjithë njerëzit pa dallim kombi a race dhe pa marrë parasysh pozitën shoqërore dhe gjendjen ekonomike.

Një fakt i tillë vërteton pastërtinë e islamizmit dhe virtytet e larta të tij të cilat burojnë nga mësimet e Kur'anit. Edhe pejgamberi i All-llahut, Muhammedi a. s. i ka dhënë rëndësi të madhe mosdalli-

mit sa i përketë kombit e racës sepse muezzini i parë dhe i vetëm i tij, Bilal ibn Rabbah el-Habeshijj, ishte një zezak i Etiopisë dhe kjo nuk e pengonte Muhammedin a. s. dhe muslimanët e vërtetë në asnjë moment (kur ai thërriste ezanin apo në raste tjera). — Në bazë të kësaj Muhammedi a. s. na mëson se:

»Nuk e dallon asgjë arabin nga joarabi (apo ana-sjelltas) përveç devotshmërisë«.

Njeriun e dallon nga të tjerët dhe e ngritë në një shkallë më të lartë devotshmëria që është pajisja e personalitetit njerëzor me virtytet më të larta, moralin dhe sjelljen më të mirë e kjo është ajo që e dallon arabin nga arabi apo joarabin nga joarabi.

Edhe kur do të japim llogari para All-llahut do të pyetemi për ato gjëra për të cilat me të vërtetë kemi pasur përgjegjësi, siqë janë: besimi, iëprat, sjelljet etj., janë këto gjëra për të cilat kemi qenë të lirë të veprojmë si të dojmë. Mirëpo, tek disa gjëra puna qëndron ndryshe: disa na imponohen nga vetë jeta dhe kushtet jetësore të caktuara nga ana e All-llahut xh. sh. d.m.th., ne nuk kemi pasur gisht në ato gjëra dhe nuk jemi përgjegjës. Asnjëri prej nesh nuk do të përgjigjet pse kushtet jetësore ia kanë imponuar që ngjyra e tij e lëkurës të jetë e bardhë apo e zezë ose pse e fletë gjuhën që ia kanë mesuar prindërit. Mirëpo, pozita e secilit do të vlerësohet karakterit dhe personalitetit, besimit, veprave dhe sjelljeve.

Kur është fjala tek (pa) përgjegjësia e njeriut, duhet doemos të ekzistojë dallimi në mes atyre që bëjnë vepra të mira dhe të tjerëve, mirëpo sa i përket çështjes së imponimit të disa gjërave në natyrën e njeriut nuk guxon të ketë dallime sa u përket këtyre specifikave sepse kjo gjë (diskriminimi) jo që është vetëm kundër ligjit islamik por është në kundërshtim edhe me çdo ligj tjetër progresiv njerëzor në rruzullin tokësor.

Mirë thotë Muhammedi a. s.:

»All-llahu nuk vlerëson sipas pamjeve dhe pasurive tuaja, por vlerëson sipas zemrave (virtuteve) dhe punëve tuaja«.

Ekrem AVDIU, nxënës i klasës së IV-të

DITURIA

Prej krijesave të All-llahut, më e respektuara, e dalluara dhe më e fisnikëruara është qenia njerëzore sepse All-llahu xh. sh. këtë e dalloj prej krijesave tjera me të menduarit (logjikën), të komunikuarit etj. Në sajë të këtyre cilësive, qenia njerëzore arriti në kulminacion të të gjitha krijesave tjera. Mirëpo, njëherit mbeti edhe e vetmja krijesë e cila pranon urdhëra dhe ndalime.

Feja Islame e cila është për progresin njerëzor dhe ngritjen e vetëdijes dhe standardit jetësor, e ngarkoi njeriun me shumë obligime të cilat janë më se të dobishme nëse ato kryhen si duhet. Prej këtyre obligimeve veçohen: deklarimi se nuk ka zot tjetër pos All-llahut dhe se Muhammedi është i dërguari i Tij, falja e namazit, dhënia e zekatit, agjërimi i ramazanit, kryerja e haxhxit etj. Gjithashtu në Kur'an janë paraparë edhe disa dispozita të cilat rregullojnë jetën shoqërore siqë janë: ndihma reciproke në mes njerëzve, mirësjellja, puna, vëllazërimi islam etj.

E më kryesore për muslimanin është urdhëri për të mësuar, studiuar, hulumtuar. Se vërtetë kërkimi i diturisë është gjëja primare që kërkohet prej besimtarit, e vërtetëojmë me shumë argumente të cilat na i ofron Kur'an i Madhëruar.

Dihet mirëfilli se ajeti i parë që i ka zbritur Muhammedit a. s. është »IKRE« (96-1) — lexo, studio, hulumto. Nga ky argument kuptohet se detyrë e Muhammedit a. s. dhe e çdo besimtarit është që të kërkimi i diturisë. Dikush mund të shtrojë pyetjen se a më me rëndësi është dituria se çdo gjë tjetër për njeriun?

Përparësia e tillë e nxënies së diturisë është se ajo është e vetmja që i ofron besimtarit islam atë që kërkohet prej tij — qëllimin e krijimit të njeriut. E çka është më kryesore arrinë njohjen e vetvetes e pastaj edhe njohjen e Krijuesit por, kuptohet vetëm me mësim arrinë besimtari islam që të i realizojë synimet e veta jetësore. Me mësim i mundësohet muslimanit që të jetë më afër Zotit xh. sh.

Të gjitha këto që na rrethojnë dhe që mund të i përfutojmë me anë të shqisave si dhe ato që nuk u nënshtrohen organeve shqisore, mund të i kuptojmë vetëm me anë të diturisë si njohuri e përgjithshme. Se vërtetë është kështu, dëshmojnë edhe shumë ajete të Kur'anit të cilat ftojnë — thërrasin për të kërkuar diturinë si gjëja më e shtrenjtë e njeriut. Do të shkoqisim vetëm disa prej tyre:

— »All-llahu i ngritë në shkallë të lartë ata të cilët besojnë dhe ata të cilëve u është dhënë dituria«. (58—11)

— »Thuaj (o Muhammed): a mund të krahasohen ata të cilët dinë dhe ata të cilët nuk dinë?« (39—9)

— »Me të vërtetë prej robërve të cilët më së tepërmi i frikohen All-llahut janë dijetarët«. (35—28)

— »Thuaj (Muhammed): o Zot shtoma diturinë!« (20—114)

Nga ajeti i parë mund të kuptojmë se menjëherë pas besimit në All-llahun xh. sh. dhe Muhammedin a. s. për pejgamber lypset që të i përvishemi punës për të kërkuar diturinë dhe përmes kësaj, Krijuesi ynë na lartëson neve. E lartësimi ynë shihet atëherë kur ne jemi të shpëtuar në botën e ardhshme dhe ndihma e All-llahut xh. sh. është si në këtë botë, ashtu edhe në ahiret.

Vlerën e diturisë e ka shpjeguar edhe Muhammedi a. s. me disa fjalë të tjera profetike. Në mesin e tyre janë edhe këto hadithe ku urdhëron e thotë:

— »EL-ILMU NURUN« — »Dituria është dritë«.

— »Kërkimi i diturisë është obligim për çdo besimtar dhe besimtare«.

— »Dituria është pasuri e humbur e besimtarit, ku ta gjejë atë duhet ta marrë«.

— »Ai besimtar që del prej shtëpisë së vet për të kërkuar diturinë konsiderohet në rrugën e All-llahut derisa të kthehet«.

— »Kërkoni të mësoni prej djepit deri në varr«.

— »Kërkoni diturinë sepse ajo u bënë ta dalloni të mirën nga e keqja na ndriqon rrugën për në parajsë, është shoqja jonë në shkretëtirë, na shoqëron në mundime, nuk ndahet nga ne edhe kur largohen shokët, ngushëlluese në vuajtje, është një zbulim në mesin e shokëve dhe një armë e fuqishme kundër armikut«.

Prej hadithit të parë të sipërshtënuar kuptohet se kush posedon dituri gjendet në dritë ndërsa kush nuk posedon dituri (është injorant) mbetet në errësirë dhe rrugë të humbur. Pra, dituria me paditurinë dallohet sikur dita me natën. Prej të gjitha këtyre thënieve të All-llahut dhe të të dërguarit të Tij, vijmë në përfundim të qartë se dituria është ajo e cila na shpie drejtë përparimit, ajo e cila na pasuron moralisht, shpirtërisht dhe materialisht. Me anën e diturisë njeriut i mundësohet që të ngritë edukatën, kulturën dhe standardin e tij jetësor.

Nga kjo u pa se feja Islame si fe që i plotëson nevojat e njerëzimit si fe e zgjedhur prej All-llahut xh. sh. asnjëherë nuk ka qenë kundër diturisë, por, përkundrazi ka qenë, është dhe do të jetë luftëtare për nxënien e diturisë, arsimimin e masës njerëzore, për ngritjen e kulturës dhe vetëdijes njerëzore.

Të gjitha faktet e lartëpërmendura lidhur me diturinë burojnë para 14 shekujsh e jo vetëm në kohën e tashme, por sa i kemi zbatuar dhe përqafuar është përgjigjësi e jona, e jo e fesë apo e Kur'anit. Feja islame dhe Kur'anit janë të pastërta prej çfarëdo shpifjeje të kundërshtarëve, kushdo qofshin ata. Nëse i analizojmë dhe i studiojmë edhe ideologjitë tjera, nuk do t'i afrohen islamizmit as përsëafërmi sa i përket qëndrimit ndaj diturisë.

Poqëse i vështrojmë fetë tjera, do të shohim qartë se ligjet e tyre nuk të nxisin fare për kërkimin e diturisë. Si shembull mund të marrim torturat, ndjekjet dhe vrasjet e dijetarëve me eminentë të mesjetës nga ana e kishës katolike, në Evropë e gjetiu. Fjala vie se në këtë kohë janë mbytur në mënyrë të ndryshme shumë dijetarë e vlen të përmenden: Nikolla Koperniku, Galile Galileu, Xhordano Bruno etj.

Për diturinë, kisha thoshte se është një gjë në të cilën nuk duhet thelluar, e atë çka e thotë kisha, duhet marrur pa u thelluar në të, duke mos angazhuar mendjen, në mënyrë dogmatike — me sy të mbyllur.

Nga kjo që u tha, shihet se kisha kishte një qëndrim dogmatik ndaj kërkimit të diturisë, kurse feja e natyrshme (Islami) ka mbajtur, mbanë dhe gjithmonë do të mbajë qëndrim përparimtar.

Pra, jemi të obliguar të i zbatojmë urdhërat e Kur'anit nëse dojmë të ia arrijmë çdo qëllimi të mirë, do të na plotësohet çdo dëshirë, do të likuidojmë të gjitha dobësitë dhe do të jemi prej më të respektuarëve, e çka është më kryesore do të jemi prej të shpëtuarëve në botën tjetër.

IN SHA ALL-LLAHU na bënë prej atyre që i frikësohen dhe më me përpikëri i kryejnë urdhërat e Tij — dijetarë.

Musa VILA — kl. IV

NJË VËSHTRIM I SHKURTËR NË HISTORINË DHE DIMENSIONET E KURBANIT

Që nga fillimi i të qenurit të tij në këtë botë, njeriu ka ndier nevojën për falënderim ndaj Vullnetit të Lartë, All-llahut si shenjë mirënjohjeje për vetekzistencën dhe ekzistencën përreth tij, ka ndier nevojën që absolutit t'i drejtohet për ndihmë dhe mbrojtje në ballafaqim me fenomenet që e rrethojnë, nevojën për guxim, përkrahje, ngushëllim e të ngjashme. Këtë nevojë të tij, sipas instruksioneve Hyjnore, njeriu e ka manifestuar në formë të ndryshme.¹ Ndër këto forma është edhe kurbanit (flijimi) në emër të All-llahut.

Nga të dhënat historike vërejmë se edhe adhuresit e Diellit, Hënës, yjëve dhe objekteve të ngjashme janë orvatur që nëpërmjet sakrifikut ta fitojnë simpatinë e Hyjit dhe t'i meritojnë dhuntitë e Tij.²

Sipas rezultateve shkencore nga rrafshi i besimeve krahasimtare kurbanit, sakrifica është traditë e thellë e rrënjësor edhe tek popujt si Asirianët, Persianët, Fenikasit, Egjiptianët, Grekët, pastaj te Arabët paraislam³ e të tejtrë.

Duke e marrë parasysh qenien jo të përkryer të nejrut, All-llahu xhel-le shanuhu gjatë historisë ka dërguar përgjigje të tilla — të zgjedhurit e Vet që t'i ndihmojnë njeriut në çdo pikëpamje, pra edhe në pikëpamje të flijimit, që sakrificën ta fisnikërojë dhe lartësojë nga motivet primitive, egoiste e të ngjashme në motivet altruiste, sociale e humane.⁴

DIMENSIONET E KURBANIT

Rëndësia e institucionit të kurbanit qëndron në vetë faktin e shumë pikëpashmërisë së tij në mësimin islam dhe si i tillë duhet të studiohet në kontekstin e gjithëmbarshtëm islam. Vetëm me një trajtim të tillë mund të zbulohet të gjitha segmentet e këtij institucioni shumëdimensional, kurse mbarë kjo në shërbim të manifestimit dhe njëmendësisht të përsosjes permanente:

LA ILAHE IL-LALL-LLAH — Nuk ka zot tjetër përveç All-llahut!

1. Pikëpamja religjioze

Kurbanit si komponent qenësor e mësimin islam është në funksion të tevhidit — konfirmimit të Një, të Vetmit All-llah. Kontakti që vendoset me All-llahun absolut gjatë aktit të kurbanit është i drejtpërdrejtë dhe pa kurrfarë elementesh politeizmi, idhujtarie. Këtu edhe është dallimi themelor ndërmjet flijimit islam dhe atij të besimeve të tjera. Deri sa në besimet tjera flijimi është akt për të fituar simpatinë dhe ndihmën e Hyjit dhe përmbajtjen e Hyjit nga zemërimi dhe denimi ndaj individit dhe popujve, në islam flijimi është akt i gatishmërisë sonë për të flijuar gjënë më të shtrenjtë, më të dashur që posedojmë në emër të Krijuesit Absolut. All-llahu i mëvetshëm, jashtëkzistencial, atemporal e të tjera dhe nuk u nënshtrohet ligjeve të kësaj bote fenomenale («... All-llahu vërtet nuk ka nevojë për askë në tërë botën.») (el-Ankebut, 6). Thelbin e qëllimit të

«Tek All-llahu nuk arrinë as mishi (i kurbanit) as gjaku i tyre, por te Ai arrinë takvallëku juaj.» (el-Haxh, 37), që do të thotë se kafsha e flijuar është vetëm ndërrim simbolik me atë që njeriu duhet flijuar.⁵ Ilustrim konkret i kësaj është shembulli i Ibrahimit a. s. i cili si baba flijon të birin Ismailin dhe i Ismailit i cili flijon gjënë më të shtrenjtë, vetveten.⁶ Ky rast është i papërsëritshëm në historinë njerëzore dhe si i këtillë duhet të ndikojë inspirativisht tek në besimtarët në këtë shekull kundërthëniesh dhe antagonizmash.

2. Pikëpamja morale

E dhëna se korpusi i Kur'anit nuk përmbanë më shumë se 200 ajete të cilët drejtpërsëdrejti kanë karakter juridik jep shenjë se pjesa tjetër, kryesisht janë të karakterit moral-etik, të cilët kanë për qëllim formi-

min e njeriut, vetëdijes dhe karakterit të tij. Kurbanit, mbase, është ndër shembujt më tipik të formimit të njeriut; gjatë aktit të kurbanit konkretisht vërehet gatishmëria e besimtarit që për dashuri ndaj All-llahut të zbatojë urdhërat e Tij.

Ky akt, në shikim të parë primitiv e mizor, zhvillon te besimtari vetëdijen dhe krijon kriteret në bazë të të cilave ai do të i valorizojë kategoritë etike, kurse do t'i afirmojë ato pozitive,⁷ sikur:

jeta	— shkatërrimi i jetës
amshueshmëria	— gjërat kaluese
uniteti	— jouniteti
fuqia	— jofuqia apo dobësia
e vërteta ose urtësia	— jo e vërteta apo jourtësia
dashuria	— urrejtja
mirësia	— çoroditja, perdhosja etj.

Uniteti, solidariteti dhe altruizmi dhe vetëdija se flijimi i një pjesë të njerëzisë në dobi të pjesës tjetër është çelësi i shpëtimit të një bashkësie nga shkatërrimi i saj⁸ është shkalla më e lartë që synon Kur'ani.

3. Pikëpamja sociale

Gjithë çka ka në qiej dhe në tokë i përket All-llahu xhel-le shanuhu, kurse njeriu është shfrytëzues i tyre. Që të bëhet ndarja e të mirave sa më korrekt, All-llahu i madhëruar vendosi rregullat që të çrrënjësojë varfëria, klasa eksploatuese dhe e eksploatuar, ... vendosi kurbanin, qëllimi i të cilit është që gëzimin që e përjetojnë të pasurit ta përjetojnë edhe të varfërit, ta përjetojnë edhe ata që nga modestia ose ngurrimi nuk e shprehin varfërinë e tyre.⁹

Përveç të theksuarave, funksioni social i kurbanit fiton në rëndësinë e tij edhe për arsye se akti i kurbanit kryhet pas namazit të bajramit, prej nga rrjedh ideja për unitet, përkatësisht duhet të bashkohemi dhe aktin e kryerjes së kurbanit ta kryejmë të organizuar. Në këtë mënyrë, të varfëve do t'u ndihmohej jo vetëm ditën e parë, por gjatë tri ditëve të bajramit me ushqim (mish) të freskët.¹⁰

Një praktikë e këtillë ende nuk po zbatohet, përveç asaj se viteve të fundit në organizim të bashkësisë islame në medresetë tona në Prishtinë, Sarajevë dhe Shkup bëhet theraj e kurbanave në mënyrë të organizuar për nevojat e institucioneve tona fetaro-arsimore.

¹) Shih ajetet 27 tutje në suren el-Maidetu; poashtu shih atejet 101—111 të sures es-Saffat.

²) Shih ajetin 3 të sures ez-Zumer.

³) Dr Sulejman Mašović, Univerzalni značaj kuršana, në: Smisao i značaj kuršana, Sarajevo, fq. 39; Branko Bošnjak, Grčka filozofija, Zagreb, 1982, fq. 13; Emile Durkheim, Elementarni oblici religijskog života, Beograd, 1982; Dušan Pajin, Filozofija Upanišada, Beograd, 1980; fq. 57; Čedomil Veljačić, Razmaka azijskih filozofija, I, Zagreb, 1978; Religiozni obredi, običaji i simboli, (ed. J. Keler), Beograd, 1980; dhe ajetet 136 të sures el-En'am.

⁴) Dr Sulejman Mašović, Univerzalni značaj kuršana, op. cit., fq. 40.

⁵) kurbanit e shpjegon vetë All-llahu xhel-le shanuhu kur thotë:

⁶) Rešid Bilalić, Istorijat kuršana, Islamska misao, V/55, 1983, Sarajevo, fq. 15.

⁷) Shih: Sejjid Kutub, Fi dhilali-l-kur'an, II, botimi VIII, Bejrut, 1979, fq. 874 e tutje dhe V, fq. 2994 e tutje.

⁸) B. A. Dar, Etička učenja Kur'ana, Takvim 1980, Sarajevo, fq. 31—47.

⁹) Vehbija Hoxhiq, Temelji islama, Sarajevo, 1971, fq. 79.

¹⁰) A. J. Halepota, Islamic Social Order, Minaret, 7—8/1977, Karachi, cituar sipas: dr Sulejman Mašović, Socijalni značaj kuršana, Islamska misao, V/55, Sarajevo, 1983, fq. 19.

¹¹) N. Khan, The Relation between the Rich and the Poor, Minaret, 5—6/1978, Karachi, cituar sipas: dr Sulejman Mašović, Socijalni značaj kuršana, Islamska misao, V/55, Sarajevo, 1983, fq. 19.

ASPEKTI JURIDIK I KURBANIT

Kurban — therja e kurbanit është e bazuar në Kur'an dhe sunnet. All-llahu xhel-le shanuhu në suren el-Kewther thotë:

»... dhe therë kurban...« (el-Kewvher, 2).

Lidhur me këtë Muhammedi alejhiselam thotë:

»Kush ka mundësi të therë kurban, kurse nuk e therë, mos t'i afrohet musallës sonë (vendi ku falet namazi i bajramit)«.¹⁾

Duke e marrë parasysh këtë, Ebu Hanife, këtë akt e radhitë në shkallën e vaxhibit. Sipas rëndësisë që ka, askepti juridik i institucionit të kurbanit është përpunuar deri në hollësi.

Në vazhdim do të orvatem që në pika të shkurtëra ta shtrojmë aspektin juridik të kurbanit.

1. Ç'është kurban?

Ndonëse mendimtarët islam nuk janë unik rreth asaj se ç'është kurban, megjithatë përkufizimi më i pranuar është:

»Therja e kurbanit është detyrë rigoroze fetare (vaxhib) e besimtarëve të rritur dhe të pasur, të cilët gjatë tri ditëve të bajramit të kurbanit gjenden në shtëpi, pasuria e të cilëve, pas plotësimit të nevojave familjare, arrijnë shumën e më së paku një nisabi (vlëra e 641,5 gram argjend)«.²⁾

2. Kush është i obliguar të therë kurban?

Sipas dispozitave islame, çdo musliman i moshës madhore (bâlig), i cili gjatë tri ditëve të bajramit të kurbanit e plotëson nisabin, është i obliguar të therë kurban, dhe atë vetëm për vetveten.

Sa u përket fëmijëve të mitur, Ebu Hanife konsideron se babai duhet të therë kurban për ta siç e jep edhe zekat-ul-fitrin. Imami Muhamed ibn Hasani dhe Ebu Jusufi konsiderojnë se babai nuk është i obliguar të therë kurban për fëmijët e mitur, qoftë këta të kenë edhe pasuri të tyre. Edhe pse mendimi i Ebu Hanifes s'është aprovuar deri tash, konsiderojmë se, duke e pasur parasysh aspektin socio-ekonomik dhe moral-etik, vlen të afirmohet dhe të praktikohet ndër ne.

Të gjithë dijetarët pajtohen se nëna qoftë edhe e pasur nuk është e obliguar të therë kurban për fëmijët e saj të mitur.

Nuk janë të obliguar të therin kurban edhe udhëtar, pastaj varfanjaku, njerëzit me të meta mentale (të cilët trajtohen si fëmijë të mitur) dhe borgjlinjtë.³⁾

3. Lënda e kurbanit

Si lëndë kurban mund të jetë: berri, gjedhi dhe deveja.

Në kategorinë e berrit hynë: dashi, deleja, cjapi dhe dhija që e kanë kaluar një vit. Bënë përjashtim që berri të jetë më pak se një vit (mbi gjashtë muaj), por të jetë i rritur sikur ai njëvjeçar.

Në kategorinë e gjedhit hynë: kau, demi, dhe lopa që i kanë kaluar dy vjet.

Së fundi kemi edhe kategorinë ku bëjnë pjesë deveja e cila ka mbi pesë vjet. Është interesant se gjedhi dhe deveja mund të theren deri për shtatë persona, por me kusht që të gjithë ata ta kenë qëllimin në emër të Zotit në emër të kurbanit me qëllim të afrimit Zotit xhel-le shanuhu (tekarrub ila-ll-llah)! Nëse ndonjëri prej tyre ka qëllime të tjera private, atëherë kurban nuk vlen për askend.

Për kurban nuk vlen nëse kafsha për kurban i ka të metat vijuese:

— nëse kafsha është me një sy apo pa sy;

— nëse është aq e ligshhtë, dobët apo e çalë sa që kafsha vetë nuk mund të vijë deri në vendin ku do të theret;

— nëse e ka të prerë më shumë se gjysmën e veshit ose bishtit. Nëse e ka të prerë më pak ose gjysmën, atëherë mund të theret;

— nëse është pa dhëmbë ose i mungon më shumë se gjysma e tyre;

— nëse sisat i ka të prera dhe nuk mund t'i ushqejë të vegjlit e saj;

— nëse është aq e sëmurë sa që është e sigurt se nuk mund të jetojë më; etj.⁴⁾

4. Koha e therjes së kurbanit

Therja e kurbanit, sipas dispozitave islame, e ka kohën e caktuar, prandaj, nëse theret më herët apo më vonë sa që është caktuar nuk do të vlejë si kurban. Në këtë pajtohen të gjitha shkollat juridike. Buhariu dhe Muslimi transmetojnë hadithin se Muhammedi alejhiselam ka thënë:

»Kush therë kurban para namazit të bajramit, e ka therë për vete (d.t.th. nuk do t'i pranohet si kurban), ndërsa kush e therë pas namazit të bajramit dhe dy hutbeve, në përpikëri e ka kryer obligimin e tij dhe është sjellur sipas sunnetit të muslimanëve«.⁵⁾

Siç vërehet edhe nga hadithi i sipërm, koha e therjes së kurbanit fillon nga dita e parë e bajramit pas namazit dhe hutbes dhe zgjatë deri ditën e tretë me perëndimin e diellit.⁶⁾

Mirëpo, në ato vende ku nuk falet namazi i bajramit (siç është rasti të ne në diasporë në Maribor, Kralevo, Has të Prizrenit etj.) koha e therjes së kurbanit fillon nga agimi i ditës së parë të bajramit dhe zgjatë deri në perëndimin e diellit në ditën e tretë të bajramit.⁷⁾

Nëse ai i cili është i obliguar të therë kurban këtë nuk e bënë brenda tri ditëve të bajramit, kurse e ka blerë, kurbanin e gjallë apo vlerën e kurbanit në para, do t'ia falë, fj. vj., ndonjë të varfëri apo medreseve tona.⁸⁾

¹⁾ Izbor poslanikovih hadisa, zgjedhi e përktheu Jakup Memić, Sarajevo, 1985, nr. i hadithit 1709.

²⁾ Vehbija Hodžić, Temelji islama, Sarajevo, 1971, fq. 76; Abdurr-rrahman el-Xhuzejrij, Kitab-ul-fikhi ale-medahab-il-erbaati, kism-ul-ibadat, I, fq. 715; Es-Sejjid Sadik, Fikh-us-sunneh, III, fq. 218.

Ebu Jusufi dhe të tjerët konsiderojnë se kurban është sunnet, kurse mbështeten në një hadith të Muhammedit alejhiselam, ku thotë se ai personalisht e ka vaxhib, kurse të tjerët sunnet, përkundër Ebu Hanifes, i cili kurbanin e radhitë ndër vaxhibe. Shih: Ibrahim Džananović, Islamski propisi o kurbanu, në: Smisao i značaj kurvana, Sarajevo, 1978, fq. 49.

³⁾ Ibrahim Džananović, Islamski propisi o kurbanu, op. cit., fq. 50—52; Vehbija Hodžić, op. cit., fq. 77; Abdurr-rrahman el-Xhuzejrij, op. cit., fq. 716—717.

⁴⁾ Ibrahim Džananović, Islamski propisi o kurbanu, op. cit., fq. 52—53; Vehbija Hodžić, op. cit., fq. 77; Abdurr-rrahman el-Xhuzejrij, op. cit., fq. 717—719; Es. Sejjid Sabik, op. cit., fq. 219—220.

⁵⁾ Es-Sejjid Sabik, op. cit., fq. 220.

⁶⁾ Abdurr-rrahman el-Xhuzejrij, op. cit., fq. 720.

⁷⁾ Ibid., op. cit., fq. 720; Ibrahim Džananović, op. cit., fq. 53—54;

⁸⁾ Abdurr-rrahman el-Xhuzejrij, op. cit., fq. 720; Ibrahim Džananović, op. cit., fq. 54.

Personi i cili është i obliguar të therë kurban, por nuk ka arritur të gjejë deri ditën e tretë të bajramit, paratë për këtë qëllim do t'i ndaj sadakë.⁹⁾

5. Mënyra e therjes së kurbanit

Kurbanin, parimisht, duhet ta therë vetë obliguesi, por nëse për ndonjë arsye nuk mundet, therjen mund ta bëjë edhe ndonjë musliman tjetër, me kusht që obliguesi i kurbanit të jetë i pranishëm. Therjen mund ta bëjë edhe femra dhe fëmija i rritur nëse i njohin rregullat e therjes. Therjen lejohet ta bëjnë edhe ithtarët e librit të shpallur (ehl-ul-kitabët) me kusht që të jenë religjioz.

Therjen duhet ta bëjmë sipas shembullit të Muhamedit alejhiselam. Lidhur me këtë Xhabiri, shoku i tij, thotë: »Kur Muhamedi alejhiselam e falte namazin e bajramit, atëherë e lexonte hutben dhe posa e mbaronte, menjëherë urdhëronte që t'ja sjellin kurbanët e tij, të cilët i therte duke theksuar: Bism-il-lahi All-llahu ekber! (Në emër të All-llahut — All-llahu është më i madhi!)¹⁰⁾

Para se të theret, kurbanit shtrihet përdhe në anën e majtë, sipas mundësisë të kthehet kah kibla, i lidhen këmbët dhe me thikë të mprehur shpejtë i prehen dy enët kryesore të gjakut, gabzheri e të tjera dhe pasi që kurbanin mos të jep shenja jete i rjepet lëkura.¹¹⁾

6. Ndarja e mishit dhe e lëkurave të kurbanit

Praktika e Muhamedit alejhiselam është shembull më i mirë si duhet vepruar edhe ne me rastin e therjes së kurbanit me mishin dhe lëkurën e kurbanit.

Tërë sasia e mishit duhet të ndahet në tri pjesë të njëjta, dhe atë një e treta u ndahet varfanjakëve, një e treta farefisit, fqinjëve dhe miqëve, kurse një e treta e fundit ndahet për nevojat personale dhe familjare. Vetë Muhamedi alejhiselam pasi e therte kurbanin ua ndante më të nevojiturve, përkatësisht i ftonte bano-rët e Medines dhe u thoshte: »Kujt i nevojitet le të merr për vete sa të dëshirojë«.

Mund t'u ndahet edhe jomuslimanëve, veçmas fqinjëve dhe shokëve të mirë jomuslimanë.

Personat e varfër të cilët kanë therë kurban, kurse e kanë familjen e shumënumërt, sasinë e mishit pjesërisht apo në tërësi mund ta ndalin për vete.

Mirëpo, kushtet e reja jetësore që po i dikton urbanizmi i vëndbanimeve na sjellë para pyetjes: si ta kryejmë këtë obligim në lagjet e urbanizuara, ndërtesat shumëkatëshe etj.?

E ballafaquar me këtë problem, Bashkësia islame në RSPJ ndërmori aksionin që të gjithë ata që nuk kanë kushte apo dëshirojnë që kurbanët e tyre t'i dërgojnë në medresetë tona në Prishtinë, Sarajevë dhe Shkup, këtë mund ta bëjnë në atë mënyrë që kurbanët e tyre (vlerën) do t'i paguajnë në llogari të medresetës së caktuar, kurse aty do të bëhet therja sipas të gjitha rregullave islame dhe do të përdoren për ushqimin e nxënësve të medresetës.

Ky aksion i Bashkësisë islame jo vetëm që është i qëlluar dhe fetarisht i lejuar, por edhe i rekomanduar. Për më tepër, kur sot standardi ynë nuk varet nga mishi i kurbanit, kurse në anën tjetër e kryejmë obligimin tonë fetar dhe e ndihmojmë që puna në medrese të rrjedh normalisht.

Kjo vlen veçmas për »kurbanët zotues« (mendhuretun) dhe ata sipas »porosisë« (vasijjetun), të cilët duhet të ndahen në tërësi, duke mos ndalur kurrfarë sasi të mishit për vete.¹²⁾

Sa u përket lëkurave të kurbanave, dispozitat janë të qarta, Muhamedi alejhiselam lidhur me këtë ka thënë:

»Kush e shet lëkurën e kurbanit të tij, ai sikur as që ka therë kurban«.¹³⁾

Mirëpo, personat dhe entet (medresetë) të cilëve u dhurohen lëkurat, mund t'i përdorin për nevojat e veta por edhe mund t'i shesin.

Nëse ai që therë kurban e mbanë lëkurën për nevojat e tij, duhet që vlerën e saj ta jep në medrese (sadakë).¹⁴⁾

Nga ajo që u theksua më lartë, rrjedh porosia për besimtarët e sotëm që KURBANAT DHE LËKURAT E KURBANAVE T'IA DHUROJNË MEDRESEVE TONA DHE FAKULTETIT TONË ISLAMIK NË SARAJEVË — ARDHMËRISË SONË!

⁹⁾ Ibrahim Džananović, op. cit., fq. 55.

¹⁰⁾ Ibid., fq. 55.

¹¹⁾ Ibid., fq. 56; Po ashtu: Vehbija Hodžić, op. cit., fq. 77; Abdurr-rahman el-Xhuzejrij, op. cit., fq. 725—730.

¹²⁾ Ibrahim Džananović, op. cit., fq. 57—59; Gjithashtu: Es-Sejjid Sabik, op. cit., fq. 221.

¹³⁾ Ibrahim Džananović, op. cit., fq. 59.

¹⁴⁾ Ibid., fq. 59—61 dhe 63—68 etj.

HAXHI — PELEGRINAZHI ISLAM

Pelegrinazhi islam përbëhet në të vizituarit e tempullit të shenjtë (Qabes) i cili gjëndet në Mekke të Arabisë Saudite, me qëllim të adhurimit. Kjo detyrë fetare islame që numrohet në njëren prej pesë shtyllave të islamit, ka qenë e njohur prej kohërave të lashta gati të gjithë popujt.

Arabët edhe para Islamit¹⁾ i bënë vizitë Qabës të cilës ia ngriti themelet Ibrahim i me birin e tij Ismailin a. s. në Mekke. Kur erdhi Islami Haxhin e aprovoi, por nuk e la ashtu siç ishte në kohën para islame, sepse disa arab atbotë defilonin dhe sillëshin rreth Qabës me trup lakuriq, i lidhnin duartë, duke fishkëlluar dhe rrahur shuplaka. Këtë gjendje duke e gjykuar na e përcjellë Kur'ani: »Lutja e tyre tek tempulli ishte vetëm fishkëllimë e duartrokkitje...²⁾

Pasiqë u forcua Islami, Qabën e pastroi prej të gjitha dukurive të shirkut, injorancës dhe idhujtarisë.

Rrëfimi i shkurtër mbi ndërtimin e Qabës:

Tempulli i shenjtë islam-Qabeja është vendi i kryerjes së Pelegrinazhit islam, andaj patjetër pak kujdes duhet t'i kushtojmë edhe ndërtimit të saj. Kur të flitet për ndërtimin e Qabës, patjetër na duhet të kthehemi në kohën e Ibrahimit a. s.³⁾ N'atë kohë me shumicë dominonte idhujtaria dhe njerëzit u patën larguar nga adhurimi i All-llahut xh. sh. Ibrahim i a. s. u shpërngul prej Shamit — vendlindjes së prindërve dhe xhyshërve të tij — me bashkëshortën Haxherën dhe djalin Ismailin e u drejtua kah Jugu gjersa erdhi në brendi të Hixhazit për ta formuar aty një familje e cila do ta adhuronte vetëm All-llahun xh. sh.

Kur u rrit Ismaili a. s., Zoti xh. sh. e urdhëroi Ibrahimin a. s. që ta ndërtonte një faltore që të tuboeshin njerëzit rreth saj për ta adhuruar dhe falënderuar

për begatitë të vetmin All-llah xh. sh. Këtë ngjarje na e përshkruan Kur'ani kështu: »Dhe derisa Ibrahim dhe Ismaili ngritnin themelet e tempullit luteshin; o Zoti ynë, prano prej nesh, sepse Ti, me të vërtetë dëgjon dhe di!«¹⁾

Pasiqë e përfunduan Ibrahim dhe Ismaili a. s. ndër-
timin e saj, Zoti xh. sh. i urdhëroi ata që të kujdesën
për te dhe t'i largojnë prej saj të gjitha ndyrësitat,
çfarëdo qofshin ato materiale apo kuptimore. Këtë na
e mëson ky tekst kur'anor: »...Edhe Ibrahimit edhe
Ismailit i kemi urdhëruar: Pastrone tempullin Tim për
ata që do ta vizitojnë, të cilët do të qëndrojnë aty dhe
të cilët do të bëjnë namaz, përlen dhe gjunjëzohen.«²⁾

Pra, Qabeja është tempulli i parë i njerëzimit që u
ndërtua për tu adhuruar në te vetëm Zoti xh. sh. siç
thotë Kur'ani: »Tempulli i parë i ndërtuar për njerëz
është ai që u ngrit në Mekke, i bekuar dhe udhërrë-
fyes i botërave. Aty ka fakte të qarta, është vendqën-
drimi i Ibrahimit. Dhe kush hynte aty ishte i siguruar.«³⁾

Vdiq Ibrahim e pas tij edhe Ismaili a. s. e me
kalimin e kohës njerëzit në rregullat e pelegrinazhit fut-
nin gjëra të ndaluara që nuk ishin të parapara si p.sh.
shirkun dhe idhujtarinë, e për këtë arsye Zoti xh. sh.
e dërgoi Muhammedin a. s. për ta zhdukur shirkun⁴⁾ dhe
për ta rikthyer monoteizmin ashtu siç pat thirrur Ibra-
him a. s. Kur'ani edhe këtë rast e thekson për ummetin
e Muhammedit a. s.: »...Ai juve ju ka zgjedhur dhe
në fe nuk ju ka caktuar asgjë të rëndë, në fenë e të pa-
rit tuaj Ibrahimit. Juve që moti ju ka quajtur musli-
manë...«⁵⁾

Kuptimi i thellë i pelegrinazhit islam:

Pelegrinazhi islam, ndryshon krejtësisht nga ata të
fenave të tjera. Pelegrinazhi në fenat e tjera manifes-
tohet në madhërimin e varrezave të shenjtërve dhe tra-
shëgiminë e tyre vepra qofshin apo ndërtesa. E mu këtë
e urren Islami. Pastaj, në fenat tjera haxhi më i lav-
duar është që sa më tepër njeriu të vuaj dhe sakrifi-
kojë gjatë rrugës së tij. Ndërkaq, Islami urren që di-
kush ta mundojë vetvetën, po qoftë edhe vullnetarisht
nga dëshira që të fitojë më tepër shpërblim. Transmeto-
het se njëherë Pejgamberi a. s. e vërejt një njeri duke
ecur i mbajtur për dy djemtë e tij që synonte haxhin.
I pyeti për gjendjen e tij, e i thanë: »O i dërguari i
Zotit, ai është zotua se do ta bëjë haxhin në këmbë«,
u tha: »Kurrsesi, Zoti xh. sh. nuk ka nevojë që ky ta
mundojë vetvetën, bartne-hipne (d.t.th. në deve)«.

Islami pelegrinazhin e konsideron mjet për realizi-
min e dobirave shpirtërore, edukative, sociale dhe eko-
nomike. Mbi këto fletë ky ajet kur'anor: »Dhe shpallu
njerëzve haxhxhin! — do të vijnë me këmbë edhe me
deve të rraskapitura; do të vijnë nga largësi të thella,
që të kenë dobi dhe që në ditë të caktuara, do të për-
mendin emrin e All-llahut për atë që i ka furnizuar me
kafshë (për kurban). Hani prej tyre dhe ushqeni të var-
fërit e mjerë!«⁶⁾

Persiat në fjalën e Zotit »që të kenë dobi«. Dijeta-
rët dobitë i komentojnë se ato mund të jenë: fetare
dhe të tjera për këtë botë, sepse feja dhe dunjaja sipas
shiqimit kur'anor janë të lidhura ndërmjet veti sikurse
trupit me shpirtin. Për dobitat e mundshme të haxhit
nga aspektet edukative dhe materialo-ekonomike nuk
na lejon vendi që të flasim në këtë artikull. Megjithatë
mund të konkludohet se;

Haxhxhi është një kongres gjithëmusliman, ku du-
het të bashkohen qëllimet e muslimanëve dhe të orien-
tohen kah burimet e vërteta e të shëndosha të jetës
duke i këmbyer përvojat ndërmjet popujve. Aspak më
i parëndësishëm se ky nuk është aspekti ekonomik. Se-

cili popull musliman ka industri dhe prodhime të cilat
nuk i ka populli tjetër. Andaj nëpërmjet të këtij kon-
gresi mund të bëhen marrëveshje të ndryshme për këm-
bimin e mallërave dhe përvojave që mund të ketë do-
bira të shumfishta reciproke.

Kush e ka detyrë haxhxhin:

Haxhxhi-pelegrinazhi islam është detyrë e obligue-
shme-fard për atë person i cili është: musliman-e, i, e
menqur, moshërritur, fizikisht i, e shëndoshë, që pose-
don mjete për udhëtim si dhe ka pasuri me të cilën
furnizohet familja e tij gjatë kohës së mungesës së tij
për udhëtim, por me kusht që ajo pasuri të jetë e
pastër nga borxhi apo haku i dikujt në te, e fituar ha-
llall, e pastër nga fajdeja, i dhënuar për te zekati dhe
mbi të gjithat — rruga për në Mekke të jetë e lirë dhe
e sigurt.

Pjesët kryesore përbërëse të haxhxhit janë: Ihrami,
tavafi, saji dhe qëndrimi në Arafat. Në vazhdim nga
dia sfjalë për secilën prej këtyre pjesëve.¹⁰⁾

Arsyeshmëria e ihramit:

Arabët e kanë pas zakon që t'i ndajnë kullosat du-
ke vendosur kufij në to që mos të hyjnë fiset tjera. Më
i forti i tyre zaptonte sipërfaqe më të madhe të tokës
dhe e caktonte për vete. Mirëpo kur erdhi Islami, i anu-
loi të gjithë kufijt tjerë përveç kufijve të Zotit. Ai e
caktoi për tempullin e vet vendin-haremin dhe kohën
të cilës duhet t'i përmbahen ata që deshirojnë të hyjnë
për ibadet në tempull, përveç nëse janë në ndonjë ci-
lësi tjetër. Andaj kur të hyj muslimani në ihram, i ve-
hen kufijt dhe i ndalohen atij të gjitha mjetet e zbu-
kurimit: nuk erohet me asnjë aromë, nuk vishet me
tesha të qepura, nuk mbathë këpucë por vetëm papuqe
të thjeshta, nuk ven unazë apo të ngajshme, nuk rru-
het, nuk i pret thonjtë, nuk i afrohet bashkëshortës-it.

Arsyeshmëria e kësaj është se; haxhxhi është iba-
det. Qëllimi i tij është afrim te Zoti dhe fitim i shpër-
blimit të çmueshëm të cilin i Larmadhërishmi e ka prem-
tuar për bëmërisit, e kjo zakonisht arrihet duke e lar-
guar epshin dhe ëndjen prej gjërave me të cilat është
mësuar që të kënaqet. E kjo manifestohet në kufizim
vetëm të gjërave të domosdoshme për jetë dhe preo-
kupim i përgjithshëm në Zotin xh. sh.

Prej mshëftësirave të haxhxhit është po ashtu edhe:
që të inspirohet shpirti me asketizëm nga dëfrimet e
jetës dhe ngritje mbi materjen dhe mbi atë që e ka

¹⁾ Kështu në vazhdim do ta quajmë kohën para ar-
dhjes së Muhammedit a. s.

²⁾ Sureja El-Enfâl, 35. Përkthimi i ajeteve të Kur'a-
nit për këtë punim është marrë nga përkthimi në gj.
shqipe prej F. Mehdiut, Prishtinë 1985.

³⁾ Një pjesë e madhe e dijetarëve islam mendojnë
se Qabeja ka ekzistuar edhe para Ibrahimit a. s. e ai
vetëm i ka ngritur themelet e saj siç kuptohet edhe
nga Kur'ani 2:127.

⁴⁾ Kur'an, El-Bekaretu, 127.

⁵⁾ Kur'an, El-Bekaretu, 125.

⁶⁾ Po aty, Ali Imran, 96—97.

⁷⁾ Shirk = politeizëm, besim në shumë zotra, të
bërit shoq Zotit të vërtetë.

⁸⁾ Kur'an, El-Haxhxhu, 78.

⁹⁾ Kur'an, El-Haxhxhu, 27—28.

¹⁰⁾ Mbi llojet e haxhxhit dhe mënyrën praktike të
krerjes së tij mund të shiqohet në librat e fikhut të
cilat e përpunojnë këtë temë në detaje. Në gjuhën shqi-
pe është përkthyer »Fikh-el-ibadat« prej S. Serdareviqit
në botim të Kryesisë së BI në Prishtinë, andaj këtë
tekst ua rekomandojmë lexuesve për lexim.

bërë shprehi t'i nënshtrohet prej defrimeve trupore. Ky është një ushtrim i cili e kthen shpirtin në natyrën e tij të parë, ato pak çaste na kthen neve në natyrën tonë kur ndihemi të pastër me shpirt dhe zemër.

Prej urtësirave të haxhxit është po ashtu: ushtrimi i shpirtit në vuajtje dhe përballim të paknaqësi-ve, pastaj kjo pamje e përgjithshme në të cilën dukën haxhinjtë me këtë veshje të përbashkët, pasaniku si kurse i varfëri — e përmban kuptimin e barazisë dhe vëllazërimit të plotë për mbjelljen e të cilave në shpirtat e ithtarëve të tij kujdeset Islami.

Ihrami dhe paqa:

Haxhiu me ihram sapo ta shohë tempullin e Qabës thotë: »O Zot, Ti je shpëtim, prej Teje vjen shpëtimi na ringajllë neve me shpëtim. O Zot, shtoja këtij tempulli nderin, dinjitetin dhe madhësitinë e po ashtu shtoja dinjitetin dhe nderin atij i cili në te e bën haxhxin ose umrën«.

Kjo lutje dëshmon se prej qëllimeve islame në haxhxi është mbjellja e dashurisë së paqës në shpirtëra, luftimi i urrëjtjes dhe mënisë prej tyre dhe udhëzimi i njerëzve që të jetojnë në vëllazërim e dashuri. Këtë kuptim na e vërteton edhe ky citat kur'anor: »Haxhxi është në muaj të caktuar. Ai që është i detyruar të kryej haxhxin në ata (muaj) nuk duhet të ketë kontakt me gra e as fjalë të këqija, dhe nuk ka konteste në ditët e haxhxit, çkado që të bëni mirë All-llahi e di...¹¹⁾ Muhrimin¹² All-llahu xh. sh. në këtë afjet e obligon që të jetë i qetë, i përmbytur mos të bëjë armiqësi me askend, e urdhëron që tu largohet veprave dhe fjalëve të ndyra, të largohet prej mëkateve e mos të bëj thyerje të urdhërave të Zotit e tj.

Për mbjelljen e dashurisë së paqës në shpirt të muslimanit, Islami për muhrimin e ka ndaluar mbytjen e gjallesave të pafajshme, po edhe në qofshin të lejua- ra (për gjuajtje) jashtë haxhxit. Zoti xh. sh. thotë: »Ju lejohet peshkimi në det dhe ushqimi i detit me kënaqësi për ju dhe ekipin, por ju ndalohet të gjahtoni në tokë gjatë periudhës së haxhxit. Dhe friksohuni All-llahut para të cilit do të tuboheni.«¹³⁾

Në haxhxi manifestohet nënshtimi i plotë për Zotin xh. sh. Haxhiu me zë të lartë në çdo arst dhe vend përsërit fjalët: »Lebbejke All-llahumme lebbejke...« po i përgjigjet thirrjes Tënde o Zoti im që nuk ke shok. Vërtetë falënderimi, begatia dhe sundimi janë për Ty. Ti nuk ke shoq. Këto fjalë janë porsì hymni të cilin e këndon ushtari në fushën e luftës dhe i shtohet guximi e trimëria. Ndërkaq qëllimi i kësaj është që njeriu t'ia dorëzojë vetvetën Zotit, ta shkatërroi mendjemadhësinë në mënyrë që të jetojë ashtu si e ka urdhëruar Zoti, krijesë me maturi brenda kufijve të caktuar nga Zoti xh. sh.

Tavafi dhe qëllimi i tij

Haxhiu sillet rreth Qabës shtatë herë duke e filluar sjelljen e tij prej Gurit të zi i cili është i vendosur në mur të Qabës. Tavafi rreth Qabës konsiderohet si përsëritje e cila është tempulli i parë i ndërtuar për adhurimin e Zotit xh. sh.

Guri i zi është guri i këndit të Qabës dhe është vu aty si simbol që është përcjellë qysh nga Ibrahim i a. s. Arabët u kujdesën për te sa herë që përsëritej ndërtimi i Qabës. Tavafi rreth Qabës, pastaj, u përngjanë engjuve të cilët sillen rreth Arshit të Zotit, bëjnë tesbih dhe nuk kundërshtojnë. Edhe gjatë namazit muslimanët pesë herë në ditë apo më tepër kthehem në drejtim të Qabës, andaj kur të shkojnë për haxhxi duhet të bëjnë tavaf në shenjë përsëritjeje dhe respekti të këtij vendi të cilin e ndërtoj siç thamë Ibrahim i a. s. për adhurimin e të vetmit Zot xh. sh.

Arsyeshmëria e sa'jit ndërmjet Saffas dhe Mervës

Sa'ji është shkuarje me shpejtësi më të madhe se eja e më e vogël se vrapimi. Sa'ji ka qenë prej detyrave të haxhxit edhe para Islamit. Islami e aprovoi si datë historike. E para e cila vrapoi ndërmjet këtyre dy kodrinave është nëna e Ismailit e gruaja e Ibrahimit a. s. duke kërkuar ujë për fëmijun e saj të etshëm Ismailin. Arabët paraislam e ruajtën këtë adhurim, porse ata e vendosën në të dy kodrinat nga një idol që i quajtën njërën Asâf dhe tjetrin Nâile. Kur erdhi Islami i theu të gjitha idolet dhe e la të vazhdoi sa'ji në mes Safâs e Mervës, sepse ai përputhet me parimet islame ngase nxit aktivitet në trupin e haxhiut duke u përngarë ushtrimeve ushtarake gjimnastikore.

Në sa'jin në mes Safâs dhe Mervës paraqitet të drejtuarit Zotit xh. sh. për largimin e vuajtjeve, për faljen e mëkateve, për përmirësimin e shpirtit sepse në këtë vend Zoti xh. sh. ia pat larguar vuajtjet Haxherës dhe djalit të saj Ismailit dhe ua hapi atyre burimin e ujit Zemzem pas një etjeje të madhe që i pat kapluar.

Arsyeshmëria e qëndrimit në Arafat

Prej pjesëve përbërëse të haxhxit është edhe qëndrimi në Arafat më 09 Dhil-Hixhhe. Karakteristika të këtij qëndrimi janë shumë. Ai është një kongers në të cilin prezentojnë për çdo vit me qindra mijëra e viteve të fundit besa me miliona haxhinjtë të cilët vijnë nga anë të ndryshme të botës. Aty bashkohën muslimanët nga mbarë bota prej Indonezisë gjer te Maroku, prej Kinës, Turqisë, prej Egjiptit e prej Jugosllavisë, pastaj prej Amerikës e prej Australisë! Qëndrojnë në një vend duke iu lutur Zotit dhe duke kërkuar prej Tij mëshirë dhe falje të mëkateve. Ky është qëndrimi në të cilin shprehet barazia e plotë në mes të njerëzve, është shprehja më madhështore e socializmit të vërtetë me kuptimin më të plotë dhe së fundi qëndrimi në Arafat paraqet përtrirje të personalitetit dhe largim nga e kaluara e përlyer me mëkate dhe gabime, e njëherit edhe përtrirje e besës me Zotin xh. sh. për një jetë të ardhshme të pastër e të drejtë. Pejgamberi a. s. ka thënë: »Kush e kryen haxhxin dhe pas tij nuk bën vepra të ndyra, nuk fletë fjalë të këqija dhe nuk bën mëkate, do të kthehet i pastër prej mëkateve sikur atë ditë kur e ka lindur nëna e tij« (Hadithin e transmeton Buhariu).

M. A.

¹¹⁾ Kur'an, El-Bekaretu, 197.

¹²⁾ Kështu quhet haxhiu kur e vesh ihramin.

¹³⁾ Kur'an, El-Mâidetu, 96.

ORGANIZIMI SUKSESHËM I GARAVE NE LËXIMIN E KUR'ANIT

Në xhaminë e Zagrebit, me rastin e festimit të njëvjetorit të hapjes solemne të xhamisë, prej 9 shtatorit deri më 11 shtator 1988, me sukses u organizuan garat e para në nivel jugosllav në leximin e Kur'anit. Në këtë manifestim solem, në disiplinën e hifzit, texhvidit dhe tilavetit muarën pjesë afër dyzetë kandidatë nga territoret e të tri kryesive të bashkësive islame. Garat ishin nën patronatin e reisu-l-ulemasë, haxhi hafiz Husejn ef. Mujiq.

Këshilli për organizimin e garave, në përbërje të Shevko ef. Omerbashiqit — kryeimam, Dr Mustafa ef. Ceriqit — imam, Fahira Fejziqit — mal-lime, Mustafa Pliqaninit dhe Ahmed Ikanoviqit, bëri mund të madh që këto gara të jenë në nivel të lartë. Në punën e tyre patën përkrahje të pakufizuar nga anëtarët e tjerë të keshillit të BI të Zagrebit dhe xhemaatit të Zagrebit. I është kushtuar kujdes i duhur, që edhe në jurinë profesionale të hyjnë hafizat më eminentë dhe njohësit e Kur'anit nga Sarajeva, Shkupi dhe Prishtina. Jurinë vlerësuese e përbënin: hfz. Ismet ef. Spahiq, kryetar i juris, hfz. Kamil ef. Silajxhiq, hfz. Emin ef. Behrami, hfz. Shafi ef. Osmani, hfz. Fadil ef. Fazliq dhe Dr Mustafa ef. Ceriqi. Garuesve iu shpërnda elaborati i garave në të cilin në hollësi është sqaruar çdo detaj, për të mundur garuesit të dijnë se kur marrin pjesë, çfarë janë rregullat, sa i kanë mundësitë kohore për pjesëmarrje etj.

Radhita kronologjike e garave rrodhi kështu:

Të premten muarën pjesë garuesit në hifz. U lajmëruan dhe muarën pjesë në gara këta garues: Abdurrahim Sulejmani, Orhan Ademi (nxënës i medreses «Alauddin» në Prishtinë), Bajram Ajeti, Selver Xhemaili, Sejfullah Ajani, Abaz Jahja, Senad Zaimoviq dhe Sadudin Sulejman. Me plotë meritë vendin e parë e zuri Sadudin Sulejmani nga Shkupi. Për të kanë thënë se është hafiz-kompjuter. Vendi i dytë i takoi Bajram Ajetit nga Kumanova. Ndërsa shpërblimin e tretë e fitoi Sejfullah Ajani nga Vrapqishta.

Dita e dytë e garave, të shtunën, kaloi në garimin e njohësve të mirë të texhvidit. Në këtë disiplinë morën pjesë: Rrahman Ademi, Bajram Ajeti, Kemal Hajdari, Afrim Tahiri, Tajjib Jusufoviq, Dika Karamustafiq, Mensur Mallkiq, Sulejman Sadudini, Senad Podojak, Irfan Salihu (nxënës i medreses së mesme «Alauddin» në Prishtinë), Abdurrahim Sulejmani. Shpërblimin e parë e fitoi hfz. Abdurrahim Sulejmani nga Shkupi, shpërblimi i dytë i takoi hfz. Senad Podojakut nga Graçanica e Zenicës. Shpërblimin e tretë e mori hfz. Mahir Zeqiri nga Tetova.

Të tretët ishin garuesit në tilavet. Këta ishin më të shumtë në numër. Morën pjesë: Abdusamed Sirani, Osman Abazi (ish-nxënës i medreses së mesme «Alauddin»), Bajram Ajeti, Zulejha Bahtijareviq, Mujo Beqaja, Hasan Beshlia, Majid Brandariq, Sulejman Bugari, Shaban Burhani, Mehmed Deliq, Shaqir Fetahu, Tajjib Jusufoviq, Xhelal Kaloshi (nxënës i medreses së mesme «Alauddin»), Dika Karamustafiq, Mensur Mallkiq, Mujo Mujiq, Senad Podojak, Enes Poliq, Fatima Rexhiq, Sejfullah Ajani, Hidajet Taliq dhe Emin Tucoviq. Vendi e parë e zuri hfz. Senad ef. Podojak. Shpërblimi i dytë i takoi Xhelal Kaloshit nga Kaçaniku, nxënës i medreses së mesme «Alauddin» në Prishtinë. Shpërblimin e tretë e mori Mensur Mallkiq — muezzini i xhamisë së Zagrebit.

SHPËRBLIMET E PARA I DORËZOI REISU-L-ULEMAI

Shpërblimet e para ua dorëzoi fituesëve reisu-l-ulemai haxhi hfz. Husejn ef. Mujiq. Ai me këtë rast fituesëve — hafizëve Sadudin Sulejmanit, Abdurrahim Sulejmanit dhe Senad Podojakut ua uroi sukses

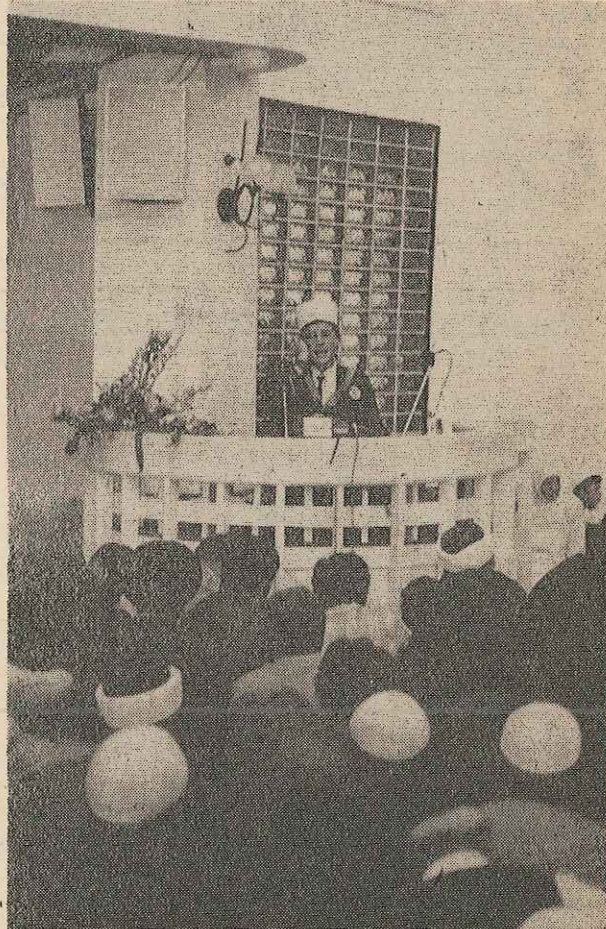
sin e treguar në gara. Shpërblimet e dyta dhe të treta, fituesëve ua dorëzuan kryetarët e kryesive të bashkësive islame, anëtarët eminentë të xhemaatit të Zagrebit dhe përfaqësuesit tjerë eminentë të bashkësive islame.

XHEMAATI I ZAGREBIT SHPËRBLEU ABDURRAHIM SULEJMANIN

Juria e përbërë nga xhemaati i Zagrebit, vendosi që shpërblimin e vetë t'ia dhurojë Abdurrahim Sulejmanit. Ky gjest i xhemaatit zagrebas hasi në një simpati të madhe tek musafirët e tubuar, të cilët me interesim të madh i ndoqën garat.

SHPËRBLIMET SOLIDE ME PARA

Për të gjithë garuesit, ishin gratis ushqimi dhe vendosja e njëherit secilit iu dhanë nga 50.000 dinarë për shpenzime. Fituesit gjithashtu kishin edhe shpërblime solide me para. Shpërblimi i parë në di-

Xhelal Koloshi — gjatë pjesëmarrjes në garat e leximit të Kur'anit në Zagreb

ciplinën e hifzit ishte në shumë prej 800.000 din., në disiplinën e texhvidit dhe të tilavetit nga 600.000 din. Shpërblimi i dytë në hifz ishte 600.000 din., kurse te garuesit në texhvid dhe tilavet shpërblimi i dytë ishte nga 400.000 din. Shpërblimi i tretë në disiplinën

e hifizit ishte 400.000 din., kurse në texhvid dhe tilavet nga 200.000 din. Të shpërblyerit e parë nga hifzi dhe tilaveti morën edhe nga 200.000 dinarë si shpërblim plotësues të cilën shumë ua ndau BI nga Austria. Shpërblimi i xhemaatit, zagrebas ishte në shumë prej 600.000 din.

XHELAL KALOSHI DO TË PËRFAQËSOJË VENDIN TONË NË GARAT BOTËRORE TË LEXIMIT TË KUR'ANIT

Xhelal Kaloshi, me zërin e tij të bukur, shkaktoi lotë ngazëllimi te shumë xhematë. All-llahu e ka pajisur me zë të bukur. Njerëzit shpejtë e mbanin në mend dhe në bazë të paraqitjes së tij pritnin që ai të shpërblehet me një prej shpërblimeve të larta. Krahës vendit të dytë në tilavet, atij iu nda shpërblimi që bashkësinë tonë islame ta përfaqësojë në garat botërore të leximit të Kur'anit. Me zërin e tij të bukur me siguri do të i përvetësojë edhe dëgjuesit e atjeshëm.

LIGJERATAT

Në fund të garave, xhemaatit, garuesëve dhe musafirëve iu drejtua reisu-l-ulemai haxhi hfz. Hu-sejn ef. Mujiq. Ai foli mbi Kur'anin dhe mbi rëndësinë e mësimi të hifizit. Në mes tjerash, përmendi se Kur'ani është alfa dhe omega i jetës islame. Duke folur mbi traditën e mësimi të hifizit në vendin tonë, përmendi se në Mostar, qysh nga fillimi i këtij shekulli në një xhami është falur teravih-namazi me hatme. Njëherit tha se duhet të përkrahen entuziastët në mësimin e Kur'anit përmendësh. Në këtë kontekst e citoi dhe komentoi hadithin i cili flet mbi rëndësinë e madhe të mësimi të hifizit dhe studimit të Kur'anit.

Të pranishmëve iu drejtua edhe udhëheqësi su-prem për çështje islame në Austri Dr Ahmed Ramzai.

Kryetari i këshillit të BI në Zagreb Salim Shabiq, në fjalimin e vet vlerësoi punën e këshillit në periudhën njëvjeçare.

Në fund duanë e bëri Shevko ef. Omerbashiqi, kryetar i këshillit organizativ të garave.

XHEMATLITË DHE MUSAFIRËT

Garat në leximin e Kur'anit, në xhaminë e Zagrebit, zgjuan interesim të madh të shumë xhematlive nga vendi ynë. Kështuqë, një pjesë të këtij programi të pasur, e përcollën xhematlitë nga Zagrebi, Lublana, Sarajeva, Visoko, Tetova, Novi Pazari, Sjenica, Prishtina, Sanski Mosti, Konjica, Modriqi. Në bisedë me musafirët, mësuam se janë të kënaqur, si me organizimin dhe me kujdesin e nikoqirëve. E posaçërisht i gëzon fakti se këto gara do të jenë tradicionale.

MEVLUDI I PËRBASHKËT

Një ndër ngjarjet që i kënaqën xhemaatin, e që nuk ishte në plan të garave, ishte mevludi i përbashkët e që e interpretuan rinia e xhemaatit të Zagrebit dhe musafirët. U lexuan pjesë nga Kur'ani, u recituan recitime të bukura, ilahi dhe kaside. Në shumicën e të pranishmëve, mbresa të mira la hfz. Shaban Burhani me këndimin e ilahive.

Me të drejtë mund të themi se ishte bukur në Zagreb të prezentosh në këto gara. Në xhami jehoi zëri i Kur'anit dhe i preku thellë zemrat dhe shpirtërat e besimtarëve. Lotët në sytë e besimtarëve dëshmonin se sa janë të prekur.

Solemniteti me rastin e ditës së shkolles

Të martën, më 27 shtator 1988, duke filluar nga ora 8.30, në amfiteatrin e medresesë u mbajt një solemniteti rasti për nder të ditës së shkollës, në të cilin morën pjesë të gjithë nxënësit dhe mësimdhënësit e medreses së mesme »Alauddin« në Prishtinë.

Solemniteti u hap me disa ajete të Kur'anit, të cilat i lexoi nxënësi Xhelal Kaloshi, i cili njëherit ishte edhe ndër fituesit në garat e lexuesve të Kur'anit që u mbajtën në Zagreb. Pastaj, për rolin dhe rëndësinë e medreses si institucioni i vetëm arsimor islam në RSS, si dhe sukseset e saj gjatë këtyre vjetëve foli drejtori i medreses së mesme h. Resul ef. Rexhepi i cili, pos të tjerash ceku se gjatë të kaluarës, në medrese vijuan shumë nxënës, nga të gjitha anët e vendit tonë dhe suksesi i medreses u kurorëzua, që sot të kemi një numër bukur të madh të kuadrove të arsimuara të cilët shërbejnë në vend me detyra të ndryshme. Autoriteti i medreses dhe i medresistit, gjithmonë ka qenë i madh dhe me respekt

është folur për medresen nëpër tubime të ndryshme. Nga kjo shihet qartë se medresja i ka kontribuar shumë përhapjes së mësimave islame dhe gjithmonë e ka ruajtur prestigjin dhe statusin, për çka është nderuar.

Gjatë 26 vjetëve të kaluara, prej kur punon medresja e mesme »Alauddin« në Prishtinë, nga kjo vatrë kanë dalur një numër i konsideruar i njerëzve të arsimuar në frymën islame dhe ngado që kanë shkuar nuk e kanë ulur autoritetin e medreses dhe kanë qëndruar krenarë se kanë dalur nga një institucion i tillë. Prej ish-nxënësve të medreses kemi një numër të madh sish të cilëve nuk u mjaftoi vetëm ky sukses, por vazhduan më tutje shkollimin, disa në botën arabe për të studiuar shkencat e ndryshme islame, disa në FTI në Sarajevë e disa në fakultete e universitete të ndryshme në mbarë vendin. Mirëpo, disa prej tyre, nuk vazhduan shkollimin e mëtutjeshëm, por asnjëherë nuk ishin kokeulur sepse

mësimi në medrese i bëri të atillë që ngado që shkojnë të jenë shembull për të mirë.

Pastaj, drejtori i medreses, Resul Rexhepi i informoi të pranishmit në pika të shkurtëra mbi historiatin e medreses e cila në fillim të ekzistimit të saj, punoi në kushte shumë të vështira, por përpjekja dhe vetëmohimi e bëri të veten dhe tani procesi mësimor zhvillohet në objektin e ri i cili duke iu falënderuar ndihmës së muslimanëve është shumë i mirë dhe i përshtatshëm për mësim.

Me një ligjëratë të shkurtër, të pranishmëve iu drejtua edhe prof. Dr. Rexhep Boja i cili i ftoi nxënësit që të vazhdojnë këtë traditë të mësimi por duke u përpjekur edhe më shumë, sepse siç tha ai, përherë kërkohet më shumë prej medresistëve qoftë në kryerjen e detyrës së imami apo në situata të ndryshme.

Solemniteti u mbyll me një program të bukur të përbërë prej leximit të Kur'anit, këndimit të kasideve etj.

E. A.

MINIATURA ISLAMIKE

Libri ka qenë mjaft i dashur në botën islamike. Çdo besimtarë ka pasur së paku Kur'anin, e të konsiderueshme kanë qenë edhe bibliotekat e pasura private. Ndonëse fillat e tipografisë në vendet islamike lajmërohen qysh gjatë shekullit të dhjetë, ithtarët e fjalës së shkruar gjithnjë më me dëshirë janë përcaktuar për dorëshkrimet, të cilat ofronin stërhollim dhe elegancë. Kjo mjaft i ka kontribuar zhvillimit të artit kaligrafik, i cili gjithnjë ka qenë në lartësi të jashtëzakonshme, sikur edhe përdorimi i letres mjaft cilësore me të cilën disponohej në botën islamike, qysh prej shekullit të dhjetë (trogatë e lindjes' edhe e kanë sjell në Evropë në shekullin e trembëdhjetë, ku ndërkaq hyri në përdorim tek dy shekuj më vonë).

Sa i përket vetë miniaturës, është e nevojshme të përmendet që, në pajtim me ndalesën fetare të paraqitjes së figurave, asnjë Kur'an kurrë s'është ilustruar, por ka pasur vetëm dekor gjeometrik. Miniaturistët para së gjithash kanë qenë në shërbim të sunduesit dhe autoriteteve të sultanit, mecenëve dhe mbrojtësve të artistëve dhe shkollave të tyre.

Qendrat e para me rëndësi formohen në kohën e Abbasitëve dhe Selxukëve, në Mosul dhe Bagdad, ku sipas të të paraqiturit sasanidas dhe helenistiko-sirian, më së pari ilustrohen traktatet shkencore (edhe pse qysh prej shekullit të dhjetë qendra në Herrat ka dhënë tipe të ndryshme të miniaturave për tekstet nga lëmi i atronomisë). Ka pasur ilustrimi i librave të përrallave dhe tregimeve, veprimtari në të cilën miniatura e gjatë aplikimin e gjerë. Prej këtyre veprave mund t'i theksojmë përrallëzat **Kalila dhe Dimna** të Bidpaut, dhe **Mekamati** (Dëfrimi) i al-Haririt, me miniaturat të nxjerrura në faqe, ndërmjet radhëve të tekstit, pa bazë ose rrath të veçant.

Për një kohë të shkurtër, veçori të tipike të faqes me miniaturën islamike i fitojnë elementet themelore dhe specifike: të rrathuarit e faqes me dekorat gjeometrike të cilat nganjëherë i përfshijnë të dy faqet, që

e rritë shfaqjen. Figurat janë vizatuar kujdesshëm dhe synojnë të jenë sa më realist të prezentuara, nëpërmjet simboleve më shumë apo më pak të theksuara. Nganjëherë, veçanërisht në Kur'an, faqet mbulohehen me motive mjaft të ndërlikuara gjeometrike.

Pas pushtimit mongolian, miniaturistët islam aziatik fitonin gjithnjë e më shumë motive nga mostrat dhe teknikat kinëze. Ngjyrrat ndryshojnë në të gjitha nuancat dhe marrin shkëlqim të fortë, deri sa grafia kinëze u përshtatet temave dhe figurave muslimane. Kompozicioni formohet në faqe brenda rethit të pasur ashtu që nuk lenë hapësirë të zbrazët, ndoshta për arsye të frikës së lindur nomade prej hapësirës së zbrazët («horror vacui»). Shquhen veçanërisht shkollat në Tabriz, gjatë kohës së shtetit mongolian të Ilhanit në Persi, nën Timuridët në Shiraz dhe Herrat. Ndër artistët të cilët kanë punuar në këto shkolla më i njohuri është Behzadi, i cili ka mësuar në Herrat, e pastaj kaloi në Tabriz, ku i ka përpunuar motivet ilhaniane, duke mbërrirë kështu stilin e pastër iranien. E ka themeluar shkollën për numrin e madh të nxënësve dhe përkrahësve: prej Mahmud Mudahibit, përfaqësuesi i shkollës nga Buhara, dhe Sultani Muhammedit, kryeparit të shkollës së shahut Tahmasp, deri te Rida Abasia i njohur.

Faqja e ilustruar paraqet veçori të veçanta të miniaturës islamike. Figurat komponohen në rrathin e pasur polikronik, ose janë të përfshira me rrethin e gjerë i cili përkujton

skajët e qilimit, dhe janë të rrethuara me personalitetet në lëvizje, të rradhitura në lartësi të ndryshme. Perspektiva është lidhja gjeometrike dhe e çliruar me vizionin realist të përmbajtjes, kështu që më shumë u lenë fushë të lirë komentimeve subjektive se sa të paraqiturit real. Pamjet e numërta në natyrë, me qielin qartë të kaltër, ose me gjethet e arta dhe drunjtë të stilizuara bukur, e magjepsojnë atmosferën nga përralla. Miniatura safavidite nga ndikuar në shkathtësinë e punimit të, qilimave dhe dekoracionin arkitektonik, ndikimin e çmueshëm të së cilës përsëri edhe vetë e ka përjetuar. Dekorativiteti i kësaj kohe e arriti virtuozeitetin skajor dhe vrullin e çuditshëm. Këto janë veçoritë e njëjta edhe të miniaturës mogule në Indi, ajo ndërkaq, shquhet me realitet më të madh (mbase nën ndikimin e pikturës evropiane) dhe tonet më të forta të ngjyrave, të frymëzimit hinduistik. Artistët shpesh kanë krijuar vepra edhe pavarësisht prej teksteve, ndër të cilat shumë portrete dhe pamje në fletat e veçanta të albumeve. Stili safavidit i miniaturës në fillim ka ndikuar në atë osman i cili ndërkaq, i ka pasur veçoritë më fortë të shprehura, të ashpra dhe sintetike, duke synuar në motivet ikonografike më tepër në të predikuarit këshillues dhe historik.

Kështu arti kinëz, duke u ballafaquar me stilin e stërholluar dhe idenë e zhvilluar për ngjyrën e artistëve persian, ka dhënë shtytje në të kundëruarit e vrazhdë dhe sensual të natyrës. Arti islamik në tërësi, i cili deri atëherë kishte mbërrirë lartësi të paarrishme, do t'i kontribuojë pjekurisë së qytetërimit të shkëlqyeshëm indo-persian në të cilin do të jetë i ndijshëm ndikimi iranien.

E përktheu: N. I.

Shënimi: Këtë pjesë e shkëputëm nga: »Islamska umetnost« (Come riconoscere l'arte islamica, Milano, 1978), Beograd, 1980, fq. 48 — 53, botim i »Vuk Karaxhiqit«.

RRUGA IME

Deshi All-llahu që, ja edhe unë të jem i lindur në një familje islame, e cila më edukoi në atë rrugë. E vërteta është se kam filluar të dij se, duke u shoqëruar me shokë të këqijë, ajo që bëja nuk është e mirë. E për atë jam larguar nga ajo rrugë dhe rregullisht kam shkruar në xhami. Ishte kjo para ca vitesh. Kurse para përfundimit të shkollës fillore, të gjithë mësime të mësimdhënës por edhe shumë shokë më pyetnin se çka do të regjistroj dhe ku do të vazhdoj shkollimin?

Kjo pyetje shtrohej shpesh për arsye se kam qenë sportist i dalluar dhe pjesëmarrës në të gjitha garat në nivel të shkollës, qytetit dhe rrethinës. Por, krahas dëshirës për sport, përgjigja ime, pa u hamendur ishte se do të vazhdoj në medrese. Më janë bërë pyetje të ndryshme nga mësime të mësimdhënës dhe kolegët, p.sh.: Për çka kam marrur një vendim të tillë? Jam përgjegjës se dëshiroj që sa më tepër ta njoh islamizmin dhe ta arsyetoj emrin që mbaj.

Nga arsimtari i matematikës më është drejtuar pyetja: Pasiqë ta kryejsh shkollën, do të bëhesh imam dhe do të i pastrosh të vdekurit? Do të bëhem imam, i thashë, dhe do

të i pastroj të vdekurit, por është e mundëshme që të vij dita që edhe juve shoku arsimtar të ju pastroj, çka shkaktoi qeshje në klasë.

Islamizmi, gjatë tërë jetës sime ishte i pranishëm dhe la gjurmë të mëdha në mua. Qysh atëherë e kam kuptuar se islami është diç madhështore; diç që zgjidhë të gjitha problemet. Gabohet dikush nëse mendon se mua feja mi ka verbuar sytë. Ç'është e vërteta, islamizmi mi ka hapur sytë dhe çdo gjë, përmes tij kam parë me shikim të sigurt. Ashtu kaluan ditët më të lumtura të fëmijërisë sime të hershme. Prindërit më ruajtën mua nga çdo gjë e keqe: nga sëmundjet, brengat, kurse imja ishte që të i dëgjoj

dhe respektoj. I kam dëgjuar ata por jo sa duhej. Tani kam filluar ta shof dhe ta kuptoj. Erdhi koha kur duhej të largohem nga prindërit, ngase koha e kërkoj këtë nga unë.

Ishin këta hapat e mi të parë kah jeta e pavarur. Edhe atëherë fati më buzëqeshi, ngase erdha në vendin e vërtetë, në të cilin kisha dëshirë të vij, vendi i cili më ndihmoi që të zhvillohem sipas rregullave Islame. Çdo ditë mësoja diç të re për Islam. Nga ajo kohë, gjatë këtyre viteve, Kur'anin dhe islamizmi më janë dritarë nëpërmjet së cilave shikoi dritën. Nuk mund të them se isha gjithmonë plotë fat, por dija të ia mbaj nga çon fati. Erdha në medrese ku jeta ishte plot dinamikë dhe gjallëri dhe i kujtoja ditët kur si i vogël bë-

hesha muezzin në xhami. E gjeta veten në një shoqëri dhe rreth të ri i cili më ngazëlleu. Profesorët dhe edukatorët në medrese i dëgjoja me vëmendje dhe me respekt i pranoja këshillat e tyre. Deri më tani kam takuar shumë muslimanë për të cilët, feja është pjesë e jetës, porse e kam kuptuar se nuk janë të gjithë ashtu. Shumë besimtarë nuk vijnë në të njëjtën rrugë deri te besimi.

Duke lexuar shtypin Islam kam kuptuar se shumica prej tyre kanë lexuar shumë derisa kanë ardhur deri te e vërteta dhe më në fund kanë kaluar në islamizëm. Të gjitha përgjigjet që më interesonin i gjeja në Kur'an dhe si të atilla i pranoja. Shpeshherë kam diskutuar me shokët e mij për islamizmin dhe për je-

tën në përgjithësi dhe ishin të rëndësishme dhe interesante diskutimet e tilla.

Gjithnjë dëshiroj të sillem sipas parimeve të islamizmit, ndaj profesorëve, kolegëve dhe njerëzve në përgjithësi, duke respektuar çdo personalitet. Namazin të cilin e fali, e përjetoj si diçka jashtëzakonisht madhështore. Nuk mjaftojnë fjalët për të përshkruar fuqinë dhe vlerën e namazit. E si do të mund të thoja se ka gjë më të madhe se islamizmi? E sa më dridhet zemra kur dëgjoj leximin e Kur'anit?

Prandaj shkon rrugës së All-llahut, cilës rrugë shkoj edhe unë sepse vetëm ajo është rruga e vërtetë.

Adem DEMIROVIQ kl. IV

Pse në medrese?

Isha shumë i vogël kur në memorien time filluan të regjistrohen disa emra të cilët atëherë i kisha fare të panjohur dhe isha i pavetëdijshëm se me çfarë kanë të bëjnë ata emra. Shpeshherë i kisha dëgjuar më të vjetërit duke përmendur islamin, imamin, namazin, abdesin etj., por këto më vinin si të mjegulluara dhe më dukeshin shumë të paqarta...

Kur fillova të shkoj në shkollën fillore, mësova të lexoj dhe shkruaj, me gjëra të tilla fillova të kontaktoj edhe nëpërmjet literaturës (Islame). Më vonë u shtua kurreshtja ime dhe parreshtur bëja pyetje lidhur me islamizmin, e ata që sadopak i njihnin këto gjëra (babai, gjyshi etj.) më sqaronin, por prapëseprapë, filluan që në kohën time të njomë të formohen disa komplekse dhe kur u afrua fundi i vitit të tetë të shkollimit fillor, unë u shfaq dëshirën pri ndërve të mij dhe u propozova që të më regjistrojnë në medrese. Kjo ndodhi për arsye se e dija se kjo shkollë është i vetmi institucion në vendin tonë, i cili do të më ndihmonte që përsëafërmi ta njoh islamizmin. Në fillim e ndieja veten quditshëm, por dita-ditës, dëshira për të u regjistruar në medrese më shtoej dhe gjithnjë më bëhej më e zjarrtë.

Më gëzoi pamasë lajmi kur dëgjoja se më kanë pranuar në medresën e mesme «Allauddin» dhe mezi prisja ditën e parë të fillimit të vitit shko-

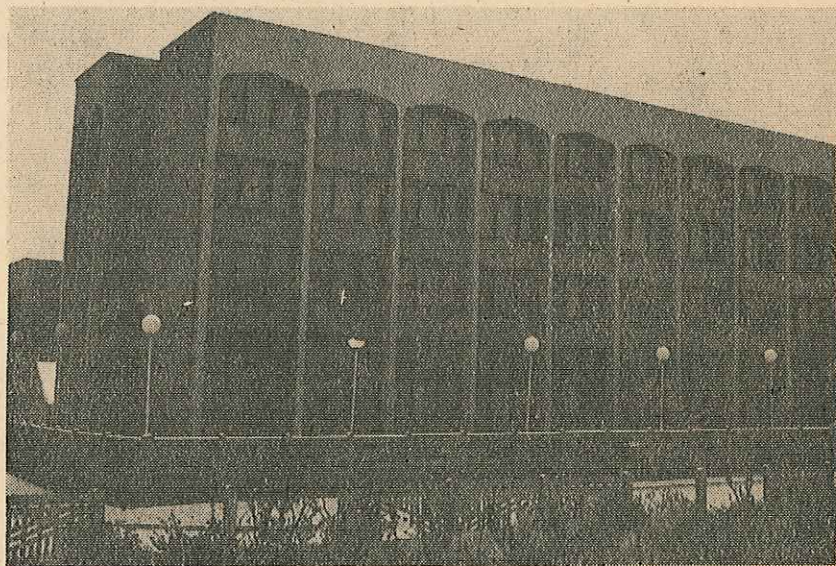
llor. Edhe pse po afrohej ajo ditë, mua më dukej se koha nuk kalon fare.

Më 31 gusht, për herë të parë hyra në objektin e medresës i cili dukej shumë i bukur dhe nga gëzimi, zemra më rrihte aq fort sa që pata frikë se mos më del nga krahërori. Përshtypjet e para në këtë rreth nuk mund të i përshkruaj, por disi e ndieja veten si në një botë të re, për të cilën nuk kisha dëgjuar më parë. U mahnita nga bukuria, pastërtia dhe rregulli i objektit të medresës.

Megjithë vështirësitë që mund të i përjetojë çdo fillestar, u gjendën shokë të klasëve më të larta të cilët më ndihmuan pa masë dhe unë, personalisht u jam shumë mirënjohës të gjith atyre që më ndihmuan si të gjendem në rrethin e ri.

Jam shumë i kënaqur që jam pjesëtar i kësaj bashkësie nxënësish dhe lus All-llahun e Madhëruar që të na shtojë diturinë.

Sefedin FETAHÛ kl. Ia

Konvikti i Medresës

Lajme të shkurtëra:

SHBA:

Rreth 1100 të burgosur amerikanë pranuan islamizmin.

Në fletushkën «El-Mugterib» e cila del nga bashkësia e studentëve sauditë në SHBA, është botuar deklarata e Dr Stejf Xhonsonit i cili tani qu-

het Faruk Abdullah dhe është kryetar i Çendrës për thirrje në islam, në Amerikën Veriore.

Dr Faruk Abdullahu në deklaratën e tij theksoi se qendra islame ka gjetur shtegun për thirrjen islame dhe përhapjen e zërit të saj në mbar Amerikën dhe gjatë tre muajëve të fundit, 1100 të burgosur amerikanë, lajmëruan kalimin e tyre në islamizëm.

Në pyetjen e një studenti saudit,

drejtuar Dr Faruk Abdullahut, se si ai kaloi në islamizëm, u përgjegj qetë:

«Jam marrur me mësimet e filozofisë dhe njohuritë e saj. Pastaj duke u marrur me filozofinë islame, kam mësuar mjaftë për islamizmin dhe të dërguarin e fundit — Muhammedin a.s., për Kur'anin dhe principet islame. Përveç këtyre, All-llahu i Madhëruar më udhëzoi dhe më 23 nëntor 1981 pranova islamizmin».

WASHINGTON:

Në provincën jugore Merilend të SHBA-ve është hapur qendra e re islame. Ky është objekti i parë i këtij lloji në këtë pjesë të SHBA-ve dhe ka kushtuar më se një milion dollarë.

Objekti përbëhet prej xhamisë së madhe (e cila mund të pranojë më se 1.000 xhematë) dhe prej një biblioteke islame.

* * *

HAGE (HOLANDE):

Qeveria e Holandës pranoi që në një pjesë të banuar me muslimanë, në qytetin Lakajë, të punohet për ndërtimin e një xhamie. Xhamia quhet »Mesxhidul-Aksa«, sipas emrit të xhamisë në Kuds (Jerusalem).

Një numër i madh muslimanësh të Holandës, kanë kërkuar një kohë të gjatë leje për ndërtimin e një xhamie në këtë parcelë, por kërkesa e tyre u plotësua nga qeveria holandeze tek në fund të vitit të kaluar.

* * *

NJU-JORK:

Kuvajti do të japë edhe 700.000 dollarë për ndërtimin e minares së xhamisë, guri themeltar i së cilës u vu në Menheten, në Nju Jork.

Shpenzimet e përgjithshme për ngritjen e minares vlerësohen në një milionë dollarë, e Kuvajti për themelet e saja ka dhënë tashmë 120.000 dollarë.

Gurin themeltar për qendrën e re islamike e vuri sheiku Xhaber Ahmed es-Sabah, emir i Kuvajtit.

Xhamia për 400.000 muslimanët e Nju-Jorkut do të hapet në pranverë të vitit të ardhshëm.

Fjalëkryqi i NUR-it

HORIZONTALISHT: 1. Emër mashkulli — li-
tër — targa e Tetovës 2. Mbiemri i heroit koso-
var, Xhevdet — emër mashkulli 3. Morali — i Ili-
risë 4. Një bashkëtingëllore dhe zanorja e parë —
emër mashkulli — radium 5. Ka (ser.) — flori 6.
Zgjatim i(ar.) — emri i futbollistit Shlivo 7. Një
zanore dhe bashkëtingëllore — rripi i tokës i fu-
tur në det — autotarga e Nishit 8. Emri i një
halifi abasit — përemër vektor 9. Austria — shtet
në Azi — emri i futbollistit holandez që ishte yll
në kampionatin e fundit evropian 10. Emri i një
pejgamberi të b. israilëve — emri i dëshmorit tonë
Vokshi 11. Emri i heroit, Duraku — emri i pej-
gamberit i cili paralajmëroi ardhjen e Muhamme-
dit a. s. — shkronjë e alfabetit tonë 12. Lutje (ar.)
— autotarga e Mitrovicës së Titos — emri i pej-
gamberit që përjetoi tufanin.

NAMAZI

Për detyrë e ka,
çdo i vjetër dhe i ri,
që namazin ta fali
në shtëpi apo xhami.

Nëse njeriu don
që Zotin ta ndiejë afër,
duhet të fali namazin
por të jetë i pastër.

Kur falim namazin
çdo brengë harrohet,
në atë çast njeriu
All-llahut i dorëzohet.

Nëse një njeri
e qon kohën së koti,
në Ditën e Gjykimit,
do të dënohet nga Zoti.

Besimtari i vërtetë,
i di shartet e imanit,
i di shartet e abdesit,
i di shartet e Islamit.

Avni SADIKU — kl. Ib

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	A	B	I	T		L		T	E	
2	D	O	O	A			M	U	S	A
3	E	T	I	K	A		I	L	I	R
4	M	A			I	M	E	R		R
5			I	M	A			A	R	
6	M	E	B					D	H	A
7	U	R		K	E	P	I		N	A
8	H	A	R	U	N	I		A	T	A
9	A		I	R	Ë	N		R	U	D
10	M	U	S	A		A	S	I	M	
11	E	M	I	N		I	S	A		B
12	D	U	A		T	M		N	U	H

VERTIKALISHT: 1. Emri i pejgamberit, njeriut të parë — emri i pejgamberit
tonë të fundit 2. Alemi, dunjaja — fryma — nënë (ar.) (tri shkronja) 3. Shko (ser.)
— një zanore dhe bashkëtingëllore — diç e re (skaj.) 4. Ndeshje — mrekulli krye-
sore e Muhammedit a. s. 5. Më jep — pjata — tonelatë 6. Litër — zanorja e
dytë — lloj i krijimtarisë letrare — emri i poetit, Frashëri 7. Emër femre — dy
bashkëtingëllore të njëjta 8. Mish pa eshtëra — inicialet e një poeti për fëmijë —
emër mashkulli 9. Rob — ju (ar.) — një zanore 10. Toka që mbillet — premti-
mi (ar.) — Bosna dhe Hercegovina.

E përpiloi: Islam HASANI IV

SHKOLLA QË NDËRTUAT

Me ndihmën e muslimanëve
kjo shkollë është ndërtuar
që bijtë e tyre
fenë për ta mësuar.

Do të mësojmë ditë e natë
bëmiresinë tuaj kemi për tua paguar.
Se nuk keni ndërtuar kot,
vet keni për tu vërtetuar.

Kjo shkollë që ju ndërtuat
mëson fenë dhe sjelljet e mira.
ZOTI PËR KËTË JU SHPËRBLEFTË
ME DHURATAT E TIJA.

Nuri BERISHA IIIb

